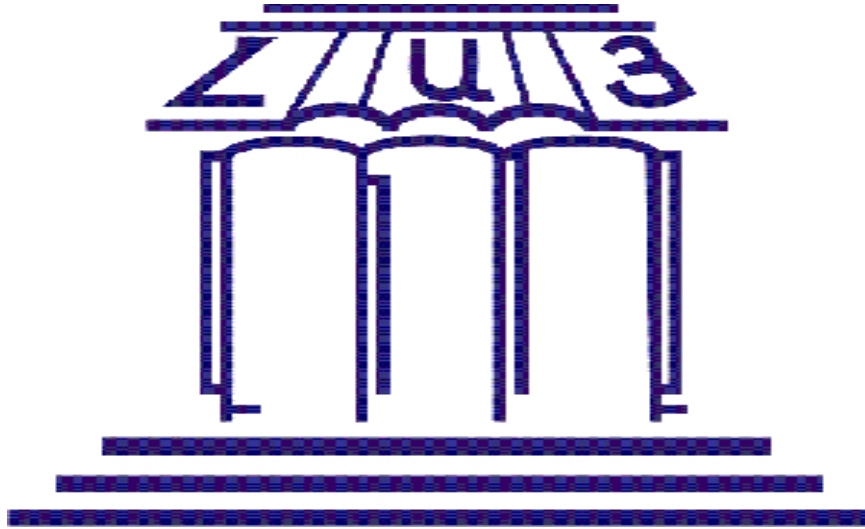

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a **Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported** (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

351

352

353

354

355

356

357

61

4-15

2010

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ
ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՓՈՐՁԵԱԼ ԵՒ ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ

ԹԱՐԳՄԱՆԱՐԱՐ ՀԱՒԱՔԵՑ
Ա. Գ. ՄԱՍԵՀԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ
Գ. ՓԻՏԷՃԵԱՆ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک رخصتیلہ طبع اولنمشدر.

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳ. ՃԻՂԷԼԷԿԵԱՆ
1891

647

ՀՆՏԱՆԵԿԱՆ
ԹԱՆԳԱՐԱՆ

ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏԵԼԵԱՑ

ՓՈՐՁԵԱԼ ԵՒ ՀԱՍՏԱՏԵՊԼ

ԹԱՐԳՄԱՆԱԲԱՐ ՀԱՌԱՔԵՑ

Ա. Գ. ՄԱՍԵՀԵԱՆ

ՏԵՐ ԵՒ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻԶ

Գ. ՓԻՏԵՃԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک رخصتیه

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՏՊԱԳ. ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆ

1891

16190

ՆԱԽԱՐԱՆ

Ահաւաստիկ գրքոյկ մը, որ ընտանի ոճով կը խօսի տընտեսագիտաց եւ տանտիրէնանց, ինչ որ օգտակար եւ կարեւոր է ընտանեկան մթնոլորտին մէջ:

Իցիւ թէ ընթերցողը կէտ առ կէտ հետեւէին ամեն հըրահանգներու, որոց օգտակարութիւնն փորձուած եւ հաստատուած է, եւ Եւրոպական զանազան լեզուներով հրատարակեալ հանդէսներու միջոցաւ, գործածութիւնն ալ ջերմօրէն յանձնարարուած:

Գրքիս մէջ գտնուած բաղմութիւ առողջապահական, տնտեսական ու արուեստական հրահանգներն՝ որք մեր բնակարաններու եւ աշխատանոցներու մէջ իրենց օգտակար արգիւնքը պիտի ունենան, բաւ իսկ են պատկերւ մեր զոհութիւններն: Այս է մեր միակ բաղձանքն, որ յուսամք թէ սորժանաւոր ընդունելութիւն գտնէ արգոյ ընթերցողաց կողմանէ:

ԹԱՐԳՄԱՆԻԶԵ

6869-57

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Մէկ կրամը՝ $\frac{1}{3}$ հին տրամ է :

Մէկ Բիլօն կամ քիլօկրամը՝ 1000 կրամ է ,
այսինքն $312\frac{1}{2}$ հին տրամ :

Մէկ Լիտրը՝ մէկ քիլօկրամի ժանրութիւնն
ունի , բայց հեղուկ նիւթերու համար կը գոր-
ծածուի :

ՅԱՆԿ ՆԻՒԹՈՑ

ԹԻԻ

1. Օթեկ (շաշի) հացը թարմացնել :
2. Կաթը թարմ պահել :
3. Ամառ օրեր կաթը անաղարտ պահել :
4. Հաւկիթը թարմ պահել :
5. Հաւկիթին քանի՞ օրուան ըլլալը հասկնալ :
6. Միսը թարմ պահելու միջոց :
7. Մօի հիւթը հանել :
8. Կարմիր բանջարը եփելու նոր եղանակ մը :
9. Նարնջի գինի շինել :
10. Անխարդախ մեղրը ճանչնալ :
11. Գոհարեղէն և ոսկի չղթաներ մաքրել :
12. Այրածի անմիջական պարզ դեղը :
13. Ձեռքի վրայի կարմիր բիծերը մաքրել :
14. Ճերմակեղինաց ժանգի բիծերը մաքրել :
15. Փղոսկրը փայլեցնել :
16. Կարճատեօ դերձակներու խրատ մը :
17. Կտաւեղեններու վրայէն դինւոյ բիծը անհետացնել :
18. Գարշահոտեալ անօթները մաքրել :
19. Ակռանները մաքրելու պարզ միջոց :
20. Մազերուն թեփը մաքրել :
21. Ճերմակեղենները դրոշմելու նոր կերպ :
22. Թուալէթի սպունքները մաքրել :

23. Գլխու վրձինները մաքրել։
 24. Ժանգոտած թքալ, դանակ և այլք։
 25. Սեղանի դանակները փայլեցնել։
 26. Ոսկեզօծ շրջանակները ճանճերու աղբէն մաքրել։
 27. Ապակիին վրայէն չոր մածոյցը հանել։
 28. Ննջարանի կանդեղներու լոյսը մինչեւ առաւօտ միօրինակ վառ պահել։
 29. Աղտոտած ձեռնոյնները մաքրել։
 30. Թղթի վրայէ իւղի բիծը հանել։
 31. Բուրդերը ճերմկցնելու կերպը։
 32. Ճմլուած բրդեղեն հիւսուածները շտկել։
 33. Աղտոտած թաւիչը մաքրել։
 34. Գօնցօլ, Պռօ և Թալլիներու որդերը։
 35. Ծածկադրութիւն։
 36. Ճաթած ամանները կպցնել։
 37. Ամառ ատեն սենեակները զով պահել։
 38. Մետաքսեայ հագուստները մաքրել։
 39. Դժուարամարտութեան դարման։
 40. Ծերացած հաւերու միսը թարմ և կակուղ ընելու միջոցը։
 41. Զգեստի վրայ թափուած ձէթ կամ այլ իւղը մաքրել։
 42. Ճաշելու ատեն հագուստի վրայ կաթած իւղը անմիջապէս մաքրելու կերպը։

43. Ոսկեծուկ պահելու էական պայմանը։
 44. Ծաղկի հիւանդութենէ պատճառելիք աւերմունքէն ղերծ մնալ։
 45. Ինքնիրեն գոյացեալ վերաց դարման։
 46. Ճանճերը վանել եւ ոչնչացնել։
 47. Կոշիկները նոր եւ մաքուր պահել երկար ատեն։
 48. Յորենի թշնամի ուտիճը ոչնչացնել։
 49. Զեռքերը ճերմկցնել ու փափկացնել։
 50. Քթի արիւնեղուն դէմ միջոց։
 51. Քինքինայի օշարակ պատրաստել։
 52. Լաւ սուրճը գէշ տեսակէն զանաղանել։
 53. Երկաթն ու պոյպատը ժանգէ պահելու միջոցը։
 54. Սեւ դերձանով հիւսուած դուլպանները մաքրել։
 55. Կարծեցեալ խնայողութիւն մը։
 56. Կրարոտ բնութիւնն հանդարտեցնել։
 57. Վառուած մօմին չը վաղելու միջոցը։
 58. Մկներն հեռացնել կամ ոչնչացնել։
 59. Մրջիւնները ջնջելու պարզ միջոցներ։
 60. Լամպաներու շիշերը չը կոտրուելու միջոց։
 61. Քօլօնիայի ջուր պատրաստելու կերպը։
 62. Հնդկահաւ մեծ ցնողներուն համար։

63. Չինական մեղանք անջինջ պահելու միջոց
 64. Նոր ծաղկելու վրայ եղող ծառերը ցըր-
 տին դէմ պաշտպանել:
 65. Վարդենեաց գեղեցկութիւն տալ:
 66. Մորթի հիւանդութեան դարման:
 67. Թուխ պոյն և երկար արտեւանունք ու-
 նենալ:
 68. Սունկերը երկար ատեն պահելու միջոց:
 69. Խարդախեալ կամ վնասակար թէյը ճանչ-
 նալ:
 70. Աղաւնետանց ոչինները կամ ճճիները
 մաքրել:
 71. Հին ձեռագիրք ու աղտոտ գրքերը մաք-
 րելու միջոց:
 72. Սենեկի գորգերը մաքրելու եղանակը:
 73. Նարնջի կեղեւը վառելիք (ջր) շինել:
 74. Պատի թղթերու վրայ գոյացած բիծերը
 մաքրել:
 75. Ապակեայ շիշեր և ամաններ մաքրել:
 76. Հագուստներու օձիքը մաքրել:
 77. Ժանգոտ ամաններէ թունաւորուածի
 դարման:
 78. Դէմքի կայծուիկ (օւլէլէ) դարմանել:
 79. Աւրուած ճերմակ դինին դարմանել:

80. Փայտը երեսոսի (-դոն) նմանցնել:
 81. Թիթեղեայ իրերը փայլուն եւ անարատ
 պահել:
 82. Առանց լիմոնի լիմոնջուր պատրաստել:
 83. Խղունչն (-յւլէ) պարտեղէն մաքրել:
 84. Թիթեղի վրայ գրելու մեղան:
 85. Մժեղները (օւլէլէ) շինել:
 86. Սենեակներու օդը մաքրել:
 87. Մուշտակները ցեցէ գերծ պահել:
 88. Գլխու ցաւու նոր դարման:
 89. Կապար գրիչով գրուածները անջինջ պա-
 հելու կերպը:
 90. Ծովէն չը բռնուելու միջոց:
 91. Հագի համար պարզ դեղ մը:
 92. Կակաղելու (+էլէ) դարմանը:
 93. Շոգեկառքով ճամբորդողներու խրատ:
 94. Խնայողական գարնջուր մը պատրաստել:
 95. Աւրուած գրերը վերանորոգել:
 96. Ծովային ժժմունքները մաքրել:
 97. Փապարի (-դոն) դարման:
 98. Ածուխի հոտէ պատճառած գլխու ցաւի
 դարման:
 99. Հաւերը պարարտեցնել: Շատ հաւկիթ
 ամեղ տալու միջոցներ:

100. Մուրճի բիծերը հանելու միջոց։
 101. Քլօա քրէմ շինել։
 102. Իւղաներկ դռները մաքրել։
 103. Լուացքի նոր եղանակ մը։
 104. Հաւկիթը ռաֆատան։
 105. Մազերը թափելուն առաջքը առնել։
 106. Կանաչ մելան շինել։
 107. Հագուստի եւ թղթի վրայի բիծերը մաքրել։
 108. Գունաւոր կերպասեղենները մաքրել։
 109. Պարսկական ընտիր գորգը ճանչնալ։
 110. Երեսի կարմիր բիծերը ջնջել։
 111. Մկները եւ ճճիները գրադարաններէն հեռացնել։
 112. Ճերմակ ժանեակները լուալու կերպ մը։
 113. Արմաւը փառակար։
 114. Մուրճը ծանրաչափ։
 115. Անկողնոյ դիրքը, առողջապահական տեսակետով։
 116. Փեթակ ունեցողներուն խրատ մը։
 117. Սետէֆի վրայ փոքագորութիւն։
 118. Ապակի, մետաղ եւ փայտ փայլեցնելու ռեւիքն։

Օթեկ (պայծառ) ՀԱՅՐ ԹԱՐՄԱՅՆԵԼ

Սանի (բէճեւէ) մը մէջ ջուր լեցնելով, փայլուն կրակին վրայ դրէք. նոյն սանին կափարիչը հակառակ կողմէն գոցեցէք, անոր վրայ դրէք օթեկ հացը եւ ուրիշ սանի կափարիչով մը ծածկեցէք. եռացող ջրոյն շոգիին միջոցաւ քառորդէ մը կամ 20-25 վայկենէն մէկ քանի օրուան օթեկ հացը բաժակի տէս կը կակուղնայ. յետոյ զայն կակուղ անձեռոցի (խւլա) մը մէջ փաթտած՝ տեղ մը դրէք որ պաղի. պաղելէն մէկ քառորդ ետքը գոհացուցիչ արդիւնքը կը տեսնէք. Հարաւային Պուկարիոյ դիւղացւոց մէկ մասը ձմեռ ժամանակ կընեն այս գործողութիւնը. զի ձմեռն ստատկութիւնէն 10-15 օրուան մէջ սպառելիք հացերնին մէկ անգամուն ելիւնով, — ըստ որում շատեր տնակնուն մէջ փուռ շունենալուն՝ դրացեաց փուռերուն մէջ կ'եփեն — բնականաբար հացերնին կ'օթեկանայ, ուստի վերոյիշեալ միջոցին կը դիմեն. Պէտք է գիտնալ թէ՛ այս շոցին կը դիմեն. Պէտք է գիտնալ թէ՛ այս կերպիւ թարմացած հացը կէս ժամ չ'անցած

ուտելու է. զի պաղելէն կէս ժամ ետքը բոլորովին կը կարծրանայ: Հացագործք թե-
րեւ տեղեակ են այս գործողութեան, բայց կէս
ժամուան միջոցին ծախել չ'կարողանալու եր-
կիւղէն է անշուշտ որ ձեռքերնին մնացած
օթեկ հացերը չեն համարձակիր թարմացնել:

(2)

ԿԱԹՈՒԹԱՐՄ ՊԱՀԻԼ

Ա. քանի մը հատ սև շիշէ, և զանոնք տաք
ջրով լաւ մը լուալէ ետքը գլխի վայր արե-
գակին դիր որ կատարելապէս չորնան, ա-
պա՝ անոնց մէջ լեցուր կաթը, (որ պէտք է
անարատ ըլլայ) և բերաննին լաւ մը գոցելէդ
ետքը՝ զանոնք խոտով բաթտէ և կաթսայի
կամ սանի մէջ դիր, ու վրան պաղ ջուր լե-
ցուր, մինչև որ շիշերը ջրով ծածկուին, և
եռացուր զայն: Այսպէսով ամիսներով կը
պահուի կաթը և ուզած ատենդ կը գործա-
ծես: Հարկ չէ ըսել թէ՝ կաթսան կրակէն
վար առնելէդ ետքը շիշերը նոյն խոտով ե-
ռացող պաղած ջրոյն մէջ պիտի մնան: Իսկ
ջրէն հանուած ու բացուած շիշին պարունա-

կութիւնը մէկ օրուան մէջ գործածելու է:
Ուստի բացուած շիշին կաթը հետեւեալ օր-
ուան չը ձգելու համար՝ կէս օխանոց սև շի-
շենքը ընտրելու է:

(3)

ԱՄԱՌՈՒ ՕՐԵՐ ԿԱԹՈՒ ԱՆԱՂԱՐՏ ՊԱՀԻԼ

Ամառ օրեր, առաւօտուն առնուած
կաթը մինչև իրիկուն անաղարտ պահելու
համար, մէկ լիտր կաթին վրայ մէկ կրամ
բորական թթու (Ասիտ պօռիք) աւելցնելու
է: Այս թթուին ներկայութեանը կաթը չաւ-
րուիր և առողջութեան չը վնասեր:

(4)

ՀԱԻԿԻԹՈՒԹԱՐՄ ՊԱՀԻԼ

Պահուելիք թարմ հաւկիթները կալաքա-
րի աղի (Սիլիգաթ տը բօթաս) մէջ թաթ-
խեցէք և թղթի մը վրայ դրէք որ չորնան,
սակայն առանց իրարու դպչելու, եթէ
թուղթ չի դնէք կամ եթէ հաւկիթները
իրարու դպչին՝ կը փակչին, որով, առանց

կոտրելու անկարելի կըլլայ զանոնք իրարմէ զատել: Այս աղը ծակտիկները կը գոցէ, կեղեք կը կարծրացնէ և օդին ազդեցութիւնը կ'արգիլէ. որով կրնաք մինչեւ մէկ տարի հաւկիթները բոլորովին թարմ պահել:

Հաւկիթները կիրի (+երէճ) ջրով օծելով և հովին դէմ չորցնելէ ետքն ալ կրնան երկար ատեն պահուիլ:

(5)

ՀԱՒԿԹԻՆ ԹԱՐՄ ԼԻՆԵԿ ԶԱՍԿՆԱԼ

Ամեն անոնք, որ թուխտի համար կը փափաքին թարմ (այսինքն մէկ երկու օրուան) հաւկիթ ունենալ, պարտին հետեւեալ միջոցը գործադրել:

Մէկ լիտր ջուրին մէջ լուծել 120 կրամ աղ, (նոր հաւկիթ մը ջուրին մէջ երբ ձգես՝ ամանին յատակը կ'իջնէ,) այն հաւկիթը որ 2 օր առաջ ածուած է՝ ճիշտ յատակը չի հասնիր. իսկ այն որ 5-6 օր առաջ ածուած է՝ ջուրին երեսը կը լողայ:

Կերակուրի համար գործածելի հաւկիթները հետեւեալ կերպով պէտք է քննուին.

աանի մը մէջ պարզ ջուր լեցնել. և հաւկիթները մէկիկ մէկիկ ձգել. ջրոյն երեսը ելլող հաւկիթները անպատճառ հոտած կըլլան, իսկ յատակը կեցողները կը գործածուին:

(6)

ՄԻՍԸ ԹԱՐՄ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

Միսը մէկ կամ երկու հօխանոց կտորներու բաժնէ, հոյէ կամ փայտէ ամանի մը մէջ դիր, լաթով մը ծածկէ ու վրան փայտի ածուխի փոշի ցանէ 4 կամ 5 սանդիմէդրօ բարձրութեամբ. այս կերպով միսը 10-15 օր անարատ կը պահպանուի մինչև իսկ շատ տաք եղանակի մէջ:

(7)

ՄՍԻ ՀԻԻԹԸ ՀԱՆՅԵԼ

Շատեր մսի հիւթը հանելու համար Եւրոպայէն եկած մեքենաներ կը գործածեն. այս կերպով թէ ծախքի դուռ կը բացուի և թէ այնքան յաջող արդիւնք մը ձեռք չի բերուիր: Հարկ չէ ըսել թէ մսի հիւթը սնն-

դարար է և անոր գործածութիւնը մեծապէս
օգտակար, ոչ միայն հիւանդներու, այլ ա-
ռողջ անձանց ալ: Ուստի ամենադիւրին մի-
ջոց մը ցոյց տանք այս հիւթն հանելու:

Ա՛ռ որչափ քանակութեամբ միս որ կ'ու-
զես, ջարդէ՛, և թիթեղէ տուփի մը մէջ
դնելով՝ տուփը գոցէ և եռացող ջրի մէջ դիր
քառորդ մը: Այս կերպով մեքենայով ար-
տադրուածին կրկնապատիկը և աւելի ընտիր
մսի հիւթ կուենեաս, որ կրնայ քանի մը օր
ալ պահուիլ:

(8)

ԿԱՐՄԻՐ ԲԱՆՋԱՐ ԵՓԵՆՈՒ ՆՈՐ ԿԵՐՊ ՄԸ

Տաք ջրով խաշուածէն աւելի անոյշ և ա-
ւելի ախորժակաւ կ'ըլլայ բանջարը՝ որ տաք
մոխրոյ մէջ կ'եփուի:

(9)

ՆԱՐՆՋԻ ԳԻՆԻ

Գալիֆօրնիայի գինեգործ մը քանի մը տա-
րիներէ ՚ի վեր փորձած է նարնջով գինի չի-

նել և կատարելապէս յաջողած: Ահաւասիկ
անոր բաղադրութիւնը:

Առնելու է բոլորովին հասունցած նարնջ-
ներ, կեղևելու, կտրտելու և մամուլի մը
տակ սեղմելու է. բայց ոչ այնքան ուժով՝ որ
նարնջին կուտերն ալ միատեղ չ'ճզմուին:

Յետոյ գոյացած ջուրը լեցնելու է գալնե-
ներու (կալօն) մէջ և իւրաքանչիւր գալնի
խառնելու է մէկ քաշ ծեծուած շաքար. գա-
լոններուն բերանը պէտք է լաւ մը գոցել և
պահել ժամանակ մը: Այս կերպով գոյա-
ցած գինին բժշկապէս օգտակար կը լինի,
սաթի (քէհրեպար) գոյն կուենեայ և նարն-
ջի անուշ համ մը:

(10)

ԱՆԻԱՐԴԱՆ ՄԵՂՐԸ ՃԱՆՁՆԱԼ

Խարդախեալ մեղրը ստուգելու համար
հետեւեալ միջոցին դիմելու է. առնուելիք
մեղրէն մաս մը առնելով՝ հալեցուցէք իւր
հինգ անգամին չափ զտեալ կամ անձրեւի
ջրոյ մէջ, և թողուցէք որ հանդարտի. եթէ
կայ օտար նիւթ մը՝ յատակը կեջնէ. իսկ

եթէ մեղրը զուտ է՝ խառնուրդը յատակ եւ թափանցիկ կըլլայ :

Նոյնպէս ալքօօլով (խալիրթօ) ևս կարելի է այս փորձը ընել, եւ ասն ատեն օտար նիւթերը բազադրութիւն մը կը կազմեն, որ հեղուկ խառնուրդէն կը զատուի ինքնին :

(11)

ԳՈՀԱՐԵՂԷՆՔ ԵՒ ԺԱՄԱՅՈՅՑԻ ՈՍԿԻ ՇՂԹԱՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼ

Մաքրուելիք առարկայն գաւաթ մը ժԱԻԵԼԻ ջրոյն մէջ դնել մէկ քառորդ ժամու չափ, յետոյ բամպակով սրբելու է, միջեւ խոնաւութիւնը բոլորովին անցնի : Այս եղանակաւ առարկայն իւր առաջին փայլուն վիճակը կը ստանայ :

(12)

ԱՅՐԱՆԻ ԴԵՂ

Երբ մարմնոյդ մէկ մասը, օրինակի համար ձեռքդ այրի, առանց մարթը սկրթուելու, անմիջապէս այրած մասը թաթիսէ քացախի

մէջ եւ մէկ քանի անգամ կրկնէ այս փորձը : Կսկծուկը շուտով կ'անցնի եւ քանի մը ժամէն մարթին կարմրութիւնը կ'անհետանայ :

(13)

ՁԵՌՔԻ ՎՐԱՅԻ ԿԱՐՄԻՐ ԲԻԾԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Կը պատահի շատ անգամ որ մարդուս ձեռքին վրայ կամ մարմնոյն ո եւ է կողմը կարմիր բիծեր եւ շէկութիւն մը կը նշմարուի, այս բիծերն անհետացնելու դարմանն է հետեւեալը :

5 կրամ կալաքարի բորակ (Պօրաթ տը սուտ)
50 ալան կրամ վարդի եւ նարնջի ծաղկի ջուր
1 կրամ կնդրուկի (ասըլպէնտ) գօճօլ
Կալաքարի բորակը վերոյիշեալ ջուրերուն մէջ հալեցնելէ ետքը՝ կնդրուկի գօճօլն աւելցընել : առաւօտ և երեկոյ լուացուիլ այս ջրով :

(14)

ՃԵՐՄԱԿԵՂԻՆԱՅ ՎՐԱՅԻ ԺԱՆԴԻ ԲԻԾԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Ճերմակեղէնի մը վրայէն ժանգի բիծերը հանել կարելի է՝ անագի նախաքլորաւարի

(Բրօդար Լօրիւր) միջոցաւ, զոր բիծին վրայ
քսելով՝ աղէկ մը շփելու է, յետոյ պէտք է
ճերմակեղէնը լաւ մը լուալ:

—

(15)

ՓՂՈՍԿՐԸ ՓԱՅԼԵՑՆԵԼ

Փզոսկրէ առարկաները՝ փայլեցնելու ամենա-
պարզ միջոցն է՝ թթուածախառն (Օքսիժէնէ)
ջրի մէջ թաթխել զանոնք, որով կատարելա-
պէս կը սպիտականան եւ գոյնը չի փոխեր:

—

(16)

Դերձան անցուցած ատեն կարճատեւ ան-
ձինք ասեղը ճերմակ նիւթի մը վրայ բռնե-
լու են:

—

(17)

ԿՏԱԻԵՂԷՆՆԵՐՈՒ ՎՐԱՅԷ ԳԻՆԻՈՅ ԲԻԾԸ ԱՆՀԵՏԱՅՆԵԼ

Շատ անգամ անուշադրութեամբ կտաւե-
ղէններու վրայ գինի կը թափի, ասոր բիծը

անհետացնելու համար նոյն բժաւոր տեղը
եռացող կաթին մէջ բռնէ. արդիւնքը կա-
տարեալ է:

—

(18)

ԳԱՐՇԱՀՈՏԵԱԼ ԱՆՕԹՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Ամեն տեսակ անօթներէ եւ գործիքներէ
որ եւ է գարշահոտութիւն բոլորովին չնշեւու
միակ դարմանն է՝ զանոնք նախ ածուխի փո-
շիով եւ ապա աւազով շփել:

Առանց այս միջոցին դիմելու եթէ աճա-
ռով մաքրելու ելլենք՝ թէ ուշ կը մաքրուի
եւ թէ բաւական աճառ կը վատնուի:

—

(19)

ԱԿՌԱՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Ակռաները ածուխի բարակ փոշիով մաք-
րելն ոչ թէ միայն նոցա լաւ սպիտակութիւն
մը կը պարգեւէ, այլ նաեւ բերնի ոեւէ գար-
շահոտութիւն քաղցր շունչի կը փոխէ:

Ի հաստատութիւն մեր այս ըսածին, ած-
խավաճառները կը ցուցնենք, որք թէեւ

աղտոտ արհեստ մը ունին՝ բայց ածուխին փոշիէն ակռաներնին այն աստիճան մաքուր եւ ճերմակ կըլլան, որ այլոց ակռաներուն մաքրութեան եւ սպիտակութեանը կը գերազանցեն :

(20)

ՄԱՋԵՐՈՒ ԹԵՓԸ ՄԱՔՐԵԼ

600 կրամ օղիի մէջ լուծելով 8 կրամ քափուր (քեաֆիրի), և կամ 600 կրամ դալչ ջրոյ մէջ լուծելով 8 կրամ Բառպօնաթ տը բօթաս, պէտք է անով լուանալ մաղերը չաքաթը մէկ երկու անգամ: Արդիւնքն է խիստ դոհացուցիչ :

(21)

ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐԸ ԴՐՈՇՄԵԼՈՒ ՏԱՐՐԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԵՐՊ ՄԸ

Պէտք է նախ ոք իւր անունն կամ թիւն երկաթի վրայ քանդակուած ունենայ. այս երկաթը լաւ մը տաքցնելու է, բայց ոչ այնչափ որ կարմնայ, չաքարի բարակ փոշիով

ծածկելու է ճերմակեղէնին այն մասն՝ ուր կուղես դրոշմել. ուժգին դիւր դրոշմի ճերմակեղէնին վրայ եւ կոխէ. ելած դրոշմն անջնջելի կը մնայ :

(22)

ԹՈՒԱԼԷԹԻ ՍՊՈՒՆԳՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Թուալէթի սպունգները երբ աղտոտին՝ դէշ հոտ մը կ'արձակեն. զանոնք մաքրելը շատ դիւրին է: Սպունգը ամանի մը մէջ դիր, վրան լիման քամէ. նոյն լիմանին կեղեւները կտրտելով սպունգին վրայ ձգէ. վրան եռացած ջուր լեցուր եւ այսպէս 24 ժամ թող որ հանդարտ մնայ. Յետոյ նոյն ջրով մի քանի անգամ սպունգը լուա, որ իւր բնական մաքրութիւնը կը ստանայ :

(23)

ԳԼԽՈՒ ՎՐՁԻՆՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Գլխու վրձիւները ցորենի թեփով չփելու է, որ իւղոտ նիւթերը կը մաքրէ. պէտք չէ երբէք զանոնք լուանալ:

Եթէ վրձինին մազերը թուլցած են, զանոնք (Ամենեաք)ի մէջ թաթիւ եւ թող որ չորնան. այս կերպով իրենց նախկին կարծրութիւնը կը վերստանան:

(24)

ԺԱՆԳՈՑԱԾ ԴԴԱԼ, ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԱՅԼՔ

Ասոնք քիչ մը ժամանակ քարիւղի (կազ) մէջ ձգելէդ ետքը խցանով (մանթար) եւ կամ լաթով մը սրբէ: Դիւրաւ կը մաքրուին:

(25)

ՍԵՂԱՆԻ ԴԱՆԱԿՆԵՐԸ ՓԱՅԼԵՑՆԵԼ

Փայտածուխի խիստ բարակ (մաղուած) փոշիով եթէ դանակները չփուին (առանց ջուր դպցնելու) սքանչելի փայլութիւն մը կ'առնուն:

(26)

ՈՍԿԵԶՕԾ ՇՐՋԱՆԱԿՆԵՐԸ ՃԱՆՃԵՐՈՒ ԱՂԲԷՆ ՄԱԲՐԵԼ

Վրձինով կամ սպունդով մը՝ արատաւոր-

եալ չրջանակներն քաղախով օծէ, .յետոյ ջրով լուա եւ մեղմ ջերմութեան մէջ դիր որ ինքնիրեն չորնայ:

(27)

ԱՊԱԿԻԻ ՎՐԱՅԷՆ ԶՈՐ ՄԱԾՈՅՑ(ՀԱՆԷ) ՀԱՆԵԼ

Երկաթի կտոր մը կրակի պէս տաքցնելէ ետքը մածոյցին վրայ պտտցնելու է, մինչեւ որ կակուղնայ:

(28)

ՆՆՋԱՐԱՆԻ ԿԱՆԴԵՂՔ

Ընդհանրապէս ննջարանի խնայողական կանդեղք (իտարէ ֆիթիլի) առաւօտեան դէմ անհաճոյ կերպիւ կ'սկսին ճարճատիլ: Այս անպատեհութիւնը արդիւելու համար, պէտք է ջուրին եւ ձէթին մէջ տեղ անագի թերթ մը դնել, չօգօլայի վրայ փաթտուած փայլուն թղթին նման: Ուշադրութիւն ընելու է անագի թերթին այն մասը իւղոտել՝ որ ջուրին երեսը պիտի չոչափէ: Այս կերպով կանդեղիկը մինչեւ առաւօտ իր սովորական լոյսը կ'արձակէ:

(29)

ԱՂՏՈՏԱՆ ԶԵՌՆՈՑՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Երբ ձեռնոց մը աղտոտի՝ ընդհանրապէս քոյն մէկդի կը նետենք իբր անգործածելի ինչ. ոակայն ատեն մը եւս կրնայ գործածուիլ հետեւեալ եղանակաւ մաքրելով: Ա՛ռ 1000 կրամ կաթ եւ մէջը լւծէ 5 կրամ քառապօնաթ տը սուտ եւ լաթով մը ձեռնոցը սրբելով՝ հովին դէմ գիր որ խոնաւութիւնը առնէ:

Երկրորդ. կերպ մ'ալ: Ա՛ռ փոշիացած քիչ մը աճառ. 250 կրամ ամոնիակ, 10 կրամ ժաւելի ջուր եւ 155 կրամ հասարակ ջուր. խառնէ ամենը եւ ֆանելայի կտոր մը թաթիւնով սրբէ ձեռնոցը մինչեւ որ մաքրուի:

(30)

ԹՂԹԻ ՎՐԱՅԷՆ ԻԼՂԻ ԲԻՇԸ ՄԱՔՐԵԼ

Թղթին իւղոտած մասին վրայ քիչ մը շէշն լեցուր, եւ երբ թուղթը զայն ծծէ՝ վրան տաչած կաւիճ ցանէ, վայրկեան մը ետքը երբ փոշին թօթուես՝ արատը կորսուած պիտի տեսնես:

(31)

ԲՈՒՐԴԸ ՃԵՐՄԿՑՆԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ

100 Գիւօկրամ բուրդի համար 5 քիւօկրամ Յուլֆաթ տը մանիշդի եւ $3\frac{1}{2}$ քիւօկրամ Պիգարպօնաթ տը ռուտը բաւական քանակութեամբ ջրոյ մէջ հալեցունելով, բուրդը մէջը դնելու է մինչեւ 40 աստիճան. յետոյ թողուլ որ պաղի:

(32)

ՃՄԼՈՒԱԾ ԲՐԴԵՂԷՆ ՀԻՍՈՒՍԻՓԸ ՇՏԿԵԼ

Ձեռքի վրայ գործածուած բրդեղէն հիւսուածքն եթէ ճմրուած է, դիւրին միջոց մը կայ զայն բոլորովին շակելու եւ նոր երեսոյթ մը տալու:

Ահաւասիկ.

Ջրի մէջ քիչ մը խէժ (զամիս) եւ քիչ մը լեղակ (չապ) խառնելով սրսկէ՝ այդ ջուրը հիւսուածքին հակառակ կողմը. յետոյ արդուկով անձիւր վրայէն, հիւսուածքդ այնքան կը գեղեցկանայ, որ կը կարծուի թէ կարկահի վրայ բանուած լինէր:

(33)

ԱՂՏՈՏԱԾ ԹԱԻԻՇԸ ՄԱՔՐԵԼ

Պարզ ջուր եւ Լիքուր ամօնեաք կոչուած հեղուկը հաւասար մասեր մեկտեղ խառնելով, կակուղ վրձինով մը թաւիչին աղտոտած տեղերն զգուշութեամբ (ո՛չ թէ ուժով) քսէ, եւ թող որ ինքնիքենը չորնայ :

(34)

ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ՈՐԴԵՐԸ ԶՆՋԵԼ

Շատ անգամ փայտէ սեղան եւ թավլիններու վրայ ծակեր կը դոյանան, որոց մէջ որդեր կան, եթէ այս ծակերուն մէջ (կաղ) կաթեցնենք՝ անմինջապէս որդերը կը կոտորին, ծակերն ալ դեղին մեղրամոմով կրնանք գոցել :

(35)

ԾԱԾԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ծեծած անուշատըրը (նշատըր) պաղ ջրոյ մէջ լուծելով՝ գրէ. եւ թուղթը հովին ջուր-

ջուր. եթէ կուզես գրածդ կարդալ՝ թուղթը կրակին վրայ բռնէ :

Ուրիշ կերպ մ'ալ :

Եթէ ջրով լուծուած պաղլեղով գրես եւ չորցնես՝ կարդացած ատենդ թուղթը ջրով թրջելու ես որ գրերը տեսնես :

(36)

ՃԱԹԱԾ ԱՄԱՆՆԵՐԸ ԿՊՅՆԵԼ :

Հաւկիթի ճերմակը զարնելէդ ետքը մէջը չմարած կիր խառնէ եւ ճաթած պնակները կամ քեասէները փակցնելու դործածէ : Փողոցը շրջող այն պուխարացիները, որք կուրած ամաններ կը փակցունեն, այս բաղադրութիւնը կը գործածեն : Պէտք չէ մոռնալ որ փակցուած ամանին մէջ առ նուազն երկու օր բան մը դնելու չէ :

37

ԱՄԱՌ ԱՏԵՆ ԽՈՒՅԵՐԸ ԶՈՎ ՊԱՀԵԼ

Կուզէ՞ք որ խուցերնիդ զով մնայ ամառուան տաքերուն : Պատուհաններուն դռսի-

կողմէն կախեցէք կտաւէ շարժուն վարդ-
գոյրներ, զորս օրը մէկ քանի անգամ պարզ
ջրոյ մէջ թաթխելու էք առանց ուժով սեղ-
մելու: Օգն այդ խոնաւութեան մէջէն անց-
նելով, հաճոյական զովութիւն մը կ'ազդէ.
մինչեւ իսկ շատեր վայելչութեան համար
անուշարոյր նիւթերով խառնուած ջրի մէջ
կը թաթխեն հիւրնկալութեան օրեր պա-
տուհաններուն այս վարդգոյրները:

(38)

ՄԵՏԱՔՍԵԱՅ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Կանաչ թէյը լաւ մը թրջելով, հետը խառ-
նեցէք ափ մը շուշանի եւ մանուշակի արմատ,
պէտք է որ 24 ժամ մետաքսեայ նիւթը այս
բաղադրութեան մեջ մնայ. յետ որոյ կակուղ
խողանակով մը պէտք է բիծերը մաքրել եւ
արթուկով վրայէն անցնիլ:

Այս լուացքէն ետքը, մետաքսը բոլորո-
վին կը մաքրուի կը կակուղնայ եւ անոյշ հոտ
մ'ալ կուենենայ:

(39)

ԴԺՈՒԱՐԱՄԱՐՍՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆ

Դժուարամարսութիւն ունեցող անձանց
խորհուրդ կուտանք, ամէն անգամ ճաշէն
յետոյ կտոր մը կարմրցած հաց ուտել:
Մեծ օգուտ պիտի տեսնեն, եւ ստամոքս-
նին պիտի թեթեւնայ:

(40)

ԾԵՐԱՅԱԾ ՀԱԻԵՐՈՒ ՄԻՍԸ ԹԱՐՄ ԵՒ ԿԱԿՈՒՂ ԸՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Դի՛ր հաւը պաղ ջրոյ մէջ 24 ժամ, քանի
մը ափ մոխրով լուա, փետուրներն հանէ,
աղիքը պարպէ եւ 24 ժամ եւս սպասէ:
Յետոյ եփէ տաք ջրոյ մէջ մէկ քառորդ ժամ.
ջրէն հանելով շամբրէ՝ եւ երբ կէս մը խորո-
վի՝ տաք կարագ կամ (սիսիթ) անցուր վը-
րան. այս կերպով եփուած ծեր հաւը՝ վառ-
եակի համ կուտայ:

(41)

ՋԴԵՍՏԻ ՎՐԱՅ ԹԱՓՈՒԱԾ ՁԵԹ ԿԱՄ ՍՅԼ ԻՒՂԸ ՄԱՔՐԵԼ

Եթէ զգեստի վրայ ձէթ կամ այլ իւղ թա-

փի՛ ալիւր տաքցուցէք. բայց լաւ տաքցուցէք՝ եւ բամպակով տաքածեցէք զայն զգեստին այն մասին վրայ: Մէկ քանի անգամ կրկնեցէք այս փորձը եւ ապա խողանակով մաքրեցէք տաք ալիւրը իւղը կը ծծէ:

(42)

ՃԱՇԻ ԱՏԵՆ ԶԳԵՍՏԻ ՎԲԱՅ ԹԱՓՈՒ ԻԻՂԸ
ԻՍԿՈՅՆ ՄԱՔՐԵԼ

Կերակուրի ատեն եթէ իւղոտ կտոր մը իյնայ կամ կերակուրի ջուր թափի հագուստին վրայ, եղած թացութիւնը անմիջապէս հացի փորով չփեցէք, եւ հետզհետէ նոր հացի փորով չփեցէք բիծ եղած տեղը մինչեւ որ անտեսանելի ըլլայ: այս գործողութիւնը առանց ժամանակ կորսնցնելու՝ բիծը պատահած ատեն ընելու է, իսկ եթէ թող տրուի որ բիծին թացութիւնը չորնայ, այն ատեն պէտք է երկու կտոր թուխ կամ ծծուն թըղթի մէջ տեղաւորել բծաւոր տեղն եւ տաք արդուկով վրայէն անցնել, սոյն գործողութիւնը կրկնելու է՝ թուղթը փոխելով, մինչեւ որ բիծը մաքրուի:

(43)

ՈՍԿԵԶՈՒԿ

Ոսկեձուրկ, որ ապալիւն անօթներու կամ աւաղաններու մէջ կրնան պահուիլ՝ շատ տարիներ կ'ապրին, բայց եթէ ձմեռ ժամանակ անոնց աւաղանին մէջ ձիւնի ջուր դրուի՝ շատ չանցած օւրերնին կը կուրնան եւ կ'ոչնչանան, հետեւաբար այս գեղեցիկ կենդանիները ձեռքէ չի հանելու համար ուշադրութիւն ընելու է որ ձիւնի ջուր չըլլայ, այս ալ ձմեռը աւաղանին վրայ վրան մը կանգնելով տեղալիք ձիւնը արդիւնելով իջլլայ: Նոյնպէս պարտէզին ձիւնոտ ջուրը աւաղանին մէջ չի թափուելու համար պէտք եղած շգուշութիւնն 'ի դործ դնելու է:

(44)

ԾԱՂԿԻ ՀԻԻԱՆՈՒԹԵՆԷ ՊԱՏՃԱՌԵԼԻՔ
ԱԻԵՐՄՈՒՆՔՆԵՐԷՆ ԶԵՐԾ ՄՆԱԼ

Եթէ ծաղկի հիւանդութենէ բռնուողը մութ սենեակի մէջ մնալով եւ մոմի լուսէն

զատ ուրիշլոյս չտեսնեն՝ ախտին աւերմունք-
ներէն զերծ և ազատ կրնան մնալ:

—

(45)

ԻՆՔՆԻԲԵՆ ՊԱՏՃԱՌԵԱԼ ՎԻՐԱՅ ԴԱՐՄԱՆ

Այս տեսակ վէրքերու ամենալաւ դեղն է
կաւը փոշի ընել և վէրքին վրայ կապել: Անդ-
լիացի հին մը 2 տարի բժշկաց դեղերն դոր-
ժածելով, սրունքին վրայ ինքնիրեն գոյացած
վէրքը բժշկել չ'կարենալէն ետքը, վերոյիշ-
եալ միջոցաւ յաջողած է 3 ամսուան մէջ
զայն չորցունել:

—

(46)

ՃԱՆՃԵՐԸ ՎԱՆՆԵԼ

Փորձուած է որ եթէ դեղկանեփայտ (րի-
սէն) ըստած ծառատունկը թաղարի մէջ
պահուած սրահի մը կամ խուցի մը մէջ դրուի՝
ուր անհամար ճանճերու բազմութիւն կայ,
մէկ քանի օրուան մէջ ճանճի մը հետքը չը
մնար:

Երկրորդ կերպ մ'ալ:

Առ 60 կրամ բէշինա, 10 կրամ ռուբ (պէք-
մէզ) և 10 կրամ ձէթ, զորս եփելով մածոյց
մը կը շինուի, այս մածոյցը փայտի մը վրայ
քսելով՝ սենեակին մէջ կախէ, ճանճերը կու-
գան վրան կը փակչին եւ հոն կը մնան:

Երրորդ եւ խնայողական կերպ մ'ալ. Ի-
րիկուան դէմ առատաղէն վար կախելու է
(սէօիւտ)ի ճիւղերէ փունջ մը, ճանճերը անոր
վրայ կը թառին, ուստի մուծը կոխելուն
պէս՝ այդ փունջը լաթով մը կը ծածկէք եւ
անմիջապէս ջուրը կը ձգէք:

—

(47)

ԿՈՇԻԿՆԵՐԸ ՆՈՐ ԵՒ ՄԱԲՈՒՐ ՊԱՋԵԼ

Եթէ կուղէք նոր եւ մաքուր պահել այն
կօշիկները, զորս երկար ատեն չպիտի գոր-
ծածէք, կլիսէրինով ծեփեցէք զանոնք, փո-
խանակ ձէթի կամ պլիւզերու որք ընդհան-
րապէս կը գործածուին եւ որք շատ ան-
գամ կօշիկները կը ճաթռտեն:

—

(48)

ՅՈՐԵՆՐ ԹՇՆԱՄԻ ՈՒՏԻՃԸ ՈՉՆԱՅՆԵԼ

Ուտիճը՝ որ ցորենի հատիկները կը կըծէ, բարեբաղդաբար թշնամի մը ունի որ զինքը կը վանէ. այս թշնամին է լուսնին. եթէ լուսնայի հատիկները մանրէք եւ գոյացած ալիւրը ցորենի պարկին վրայ ցանէք՝ կըծող որդն անմիջապէս անյայտ կըլլայ:

Ընդհակառակն չոր ոլոռներ (պէգէլեա) յինքըն կը հրաւիրէ ուտիճը. ուտի պէտք է ցորենի ամբարանոցներէն վերցնել եւ ջնջել ոլոռնը:

(49)

ՁԵՌԻՅԵՐԸ ՃԵՐՄԿՅՆԵԼ ՈՒ ՓԱՓԿԱՅՆԵԼ

Ձեռքերը մաքուր պահելը առողջապահիչ միջոց մ'է. ուտի զայն մաքրելու համար պէտք է լուանալիք ջրոյն խառնել վարսակի (եուլաֆ) չոր ալիւր փոքր քանակութեամբ, այս ալիւրը մորթը կը փափկացնէ եւ կը ճերմկցնէ. Իսկ եթէ վարսակի ալիւր չդառնուի, լուանալիք ջրոյն մէջ քիչ մը ամոնեաք խառնելու է. Թէեւ ոմանք կլիսէրին կը գոր-

ծածեն, բայց հաստատուած է որ այս վերջինը շատ անգամ ձեռքերը կը կարծրացնէ եւ կը կարմրցնէ:

(50)

ՔԹԻ ԱՐԻՆԵԼՈՒՆ ԴԵՄ ՄԻՋՈՑ

Քիթը արիւնոդին երկու ձեռքերը գլխէն վեր բռնելով՝ խոնաւ թաշկինակ մը դնելու է անոր դէմքին վրայ. եւ կամ մէկ երկու թէյի գգալ հասարակ աղը տաք ջրոյ մէջ հալեցնելով՝ փոքրիկ շերինկայի մը միջոցաւ ունքերուն մէջ մտցնելու է:

(51)

ՔԻՆՔԻՆԱՅԻ ՕՇԱՐԱԿ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

10 կրամ քինքինայի կեղեւը քիչ մը ջուրի մէջ ճեղքէք 24 ժամ. 500 կրամ շաքարը կը տրեցէք հաւկիթի ճերմկուցով կէս լիտր ջուրի մէջ եւ մէջը լեցուցէք քինքինան՝ բարակ մարմաշէ անցնելէ ետքը. Այս միջոցը աժան է եւ անարատ:

(52)

ԱՍԻ ՍՈՒՐՃԸ ԴԷՇ ՏԵՍԱԿԷՆ ԶԱՆԱԶԱՆԵԼ

Պիստ եւ ծանր կըլլան լաւ սուրճի հատերը եւ շուտ մը ջրի տակը կիջնան . իսկ ջուրի վրայ լողացողները դէշ տեսակէ են : Սուրճին ներկուածութիւնը հասկնալու համար երբ հատերը տաք ջրոյ մէջ նետուին եւ ուժով մը ցնցուին՝ անմիջապէս գունանիւթը հատերէն կը զատուի : Ծովի ջրով փետսուած սուրճը անհաճոյ : Հոտ մը կունենայ եւ շատ ատեն ալ մէկ մէկու կը կպչին : Ծովի ջրով փետսուածը ճանչնալու համար հատերը պաղ ջրոյ մէջ նետելով՝ խառնելու է . եթէ ջուրը աղի համ մը ստանայ . սուրճը ծովի ջրով փետսուած է :

(53)

ԵՐԿԱԹՆ ՈՒ ՊՈՂՊԱՏԸ ԺԱՆԴԷ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԻԶՈՑ

4 Տրամ քաբուրը (քեաֆիրի) 100 տրամ խողի իւղի մէջ լուծէ . կրակի վրայ դիր եւ վրայի ժրփուրը միշտ ա՛ռ , յետոյ մէջը այն-

քան կապար խառնէ՝ որ երկաթի գոյն ըստանայ : Երկաթէ ու պողպատէ գործիքներն եթէ այս նիւթով օժես եւ 24 ժամ թողեւդ ետքը լաթով մը սրբես՝ ամիսներով ժանքէ ազատ կը մնան :

(54)

ՍԵԻ ԴԵՐԶԱՆՈՎ ՀԻՒՍՈՒԱԾ ԴՈՒԼՊԱՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Սեւ դերձանով հիւսուած գուլպաները , զոր սգաւորք կը գործածեն , օճառաջրով լուացուելով՝ շուտով գոյներնին կը նետեն . ուստի օճառով մի՛ լուաք զանոնք , այլ կակուղ թեփի (քէրէք) ջրոյ մէջ : Երբ գուլպան նոյն ջրէն հանէք՝ լաթի մը մէջ փաթտելով ուժով քամեցէք , յետոյ շուտ մը կրակին վրայ չորցուցէք , եւ ոչ թէ բաց օդին եւ արեւին : Այս միջոցաւ , սեւ գուլպաները իրենց գեղեցիկ գոյնը չեն կորսնցներ :

(55)

ԿԱՐԾԵՑԵԱԼ ԻՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Շատեր խնայողութիւն ընել կը կարծեն բաթաթէզը կամ այլ ինչ փոքր քանակութեամբ իւղի մէջ խորովելով . բայց պէտք է գիտնան թէ այս կերպ պատրաստուած կերակուրն անհամ, ծանր կը լինի եւ բոլոր իւղը կը ծծէ . ընդհակառակն սաւը կամ պղտուկը առատ իւղով լեցնելու է , այնպէս որ տապկուելիքը բոլորովին մէջը թաթխուի , ասով ոչ միայն սքանչելի խորոված մը կուրենան , այլ զարմացմամբ պիտի տեսնեն որ քիչ իւղ ծծած է :

(56)

ԿՐԱԿՈՏ ԲՆՈՒԹԻՒՆՆ ԶԱՆԴԱՐՑԵՑՆԵԼ

Եթէ բնութիւնը բուռն կրքեր տուած է քեզ , եւ կենաց փորձառութիւնը կ'ուսուցանէ թէ պէտք է չափաւոր ըլլայ , Բիւթագործսի խրատին հետեւէ : Բաղըջուկի (էպէ կիւմէ-ճի) տերեւներով աղցան կեր ամեն ժամանակ . այս մեղմացուցիչ տուակը կարող է ամենէն

կրակոտ բնութիւններն իսկ հանդարտեցնել :

(57)

ՎԱՌՈՒԱԾ ՄՈՄԻՆ ԶԸ ՎԱԶԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑԸ

Անոնք որ մամով աշխատելու սովորութիւն ունին , գոհ պիտի մնան անշուշտ եթէ ցոյց տրուի իրենց մոմ չի վազելու միջոցը : Հաւկթին ճերմակովը մամը ծեփեցէք եւ հովին չորցուցէք . ուշագրութիւն ընելու է միայն որ հաւկիթը չդպչի բուժիկին (ֆիթիլ) :

Մոմ վառողները եթէ բիւրեղեայ անկիւնաւոր ճրագաբերաններ դործածեն , մոմին յոյսը կրկին փայլ կուտայ :

(58)

ՄԿՆԵՐՆ ՀԵՌԱՑՆԵԼ ԿԱՄ ՈԶՆՁԱՑՆԵԼ

Շանալեղու (ձինսկլօսում օֆիցինալէ) կոչուած բոյսն մուկ եղած տեղը ցանէ : Այս բոյսէն կենդանին այնքան կը զգուի որ մէկ օր չ'տեւեր կը փախչի :

Երկրորդ կերպ .

Եթէ (թիրէմէնթին եաղի)ով թրջուած լա-
թի կտոր մը դնէք մուկերուն բացած ծա-
կերուն բերանը, կենդանին ասոր ալ հոտէն
չ'ախորժելով կը փախչի .

Երրորդ կերպ .

Մեծ եւ փոքր մուկերը ջնջելու պարզագոյն
միջոցն ալ է գաճը (ալյը) . զոր պէտք է
տարածել պնակի մը վրայ, յետոյ վրան ա-
լիւր ցանելու է հաւասարապէս . այնպէս որ
ալիւրի բարակ խաւ մը գոյանայ գաճին վը-
րայ, այս պնակէն քիչ մը անդին երկրորդ
պնակ մ'ալ դնելու է որ քիչ մը ջուր պա-
րունակէ : Մուկերն 'ի տես ալիւրին կը վա-
զեն եւ միեւնոյն ժամանակ գաճն 'ի միասին
ուտելով՝ փորերնին վայրկեանական կիզման
մը կ'ենթարկի, և երբ իբր զովացուցիչ դեղ
վազեն ջուրին որ իրենց համար պատրաստու-
ած է՝ անմիջապէս գաճը կուռի անոնց աղ-
եացը մէջ և այդ ճաշարանը կըլլայ մահա-
րան .

Իսկ եթէ գաճը ուտելէն ետքը ոտնաձայն
մը առնելով չկարենայ դրուած ջուրէն խը-
մել ու փախչի, պէտք է գիտնալ որ աղիք-

ներու կիզմանը դէմ ջուր գտնելու համար
ուղղակի ականը կը վազէ՝ եւ հոն կը մնայ
չնշասպառ .

(59)

ՄՐՋԻՒՆՆԵՐԸ ԶՆՋԵԼՈՒ ՊԱՐՁ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

Ա . Գաւաթ մը լեցուն ջրի մէջ դիր մատ-
նոցի մը չափ մեղր, մըջիւնք մեղրին հոտէն
հրապուրուելով, կուգան կը ժողուուին
գաւաթին մէջ եւ կը խեղդուին : Երբ տան
մէջ ունէ տեղ մը մըջիւնք երեւան ելլեն՝ առջի-
իրիկուընէ մեղրով գաւաթը այն տեղ դիր,
առաւօտուն սեւցած պիտի գտնես զայն
մըջուններով, եւ մի քանի օրուան կըկնու-
թեամբ նոցա հետքն անգամ չ'մնար .

Բ . Եթէ սղոցացեալ փայտի փոշի ցանէք
մըջիւններուն դուրս ելած ծերպերուն մէջ,
նոյնպէս եթէ պարտէզներու մէջ մըջիւննե-
րուն ընթացած ճամբուն վրայ փայտի փոշի-
ով խառն ջուր սրսկէք՝ քիչ ատենէն կը հե-
ռանան ամենքն ալ .

Գ . Ինչպէս յայտնի է, մըջունք պտղատու
ծառերուն վրայ ալ կ'ելլեն . ասոնց ընթացքը

արդիւելու համար՝ ծառերու արմատին բո-
լորտիքը կաւիճի փոշիով շրջանակ մը ձեւա-
ցնելու է . մըջիւնը բնագոյմամբ կ'ատէ կաւիճը,
եթէ իւր ճամբուն վրայ կաւիճ ցանուի՝ ետ
կը դառնայ, եթէ բոլորտիքը ցանուի՝ բան-
տարկեալ կը մնայ :

Դ . Զուիցերիոյ մէջ Տփլէ-ի տերեւներ կը
դնեն մըջուններուն գտնուած տեղերը . հո-
տէն չախորժելով կը փախչին եղեր :

Ե . Եթէ ընկուզենիի տերեւներով եռացեալ
ջուրը մըջուններու բոյնին մէջ թափուի, մէկ
մըջիւն անգամ ողջ չի մնար :

Կամ եթէ անոնց բոյնին մէջ քիչ մը աղ
ցանուի և վրան մէկ երկու կաթիլ ջուր թափ-
ուի՝ ամենքն ալ կ'ոչնչանան :

(60)

ԼԱՄՊԱՆԵՐՈՒ ՇԻՇԵՐԸ ԶԿՈՏՐԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Կանթեղաց կամ զամբարներու (լամպա)
շիշեր, ինչպէս նաև ուրիշ ապակեայ առտը-
նին գործածուած իրերը չ'կոտրելու դիւրին
միջոցն է հետեւեալը . վերոյիշեալները պաղ

ջրով լեցուն կոնքի մը մէջ տեղաւորելէ ետ-
քը կրակին վրայ դնել, երբ ջուրը եռալ ըս-
կսի՝ մէջը քիչ մը աղ նետելու է . 20 վայր-
կեան եռալէն ետքը կոնքը կրակէն վար առ-
նելու եւ թողելու է որ կամաց կամաց պա-
ղի : Այս գործողութեան ենթարկեալ շիշերը
ալ ևս չեն ճաթիր եւ ցուրտին ու տաքին
յանկարծակի փոփոխութեանց կը դիմանան :

(61)

ՔՕԼՕՆԻԱԿԱՆ ԶՈՒՐ ՊԵՏՐԱՍՏԵԼ .

Քօլոնիական ջրի (օտըքօլօներ) գործածու-
թիւնն ընդհանրացած լինելով, օգտակար
պիտի լինի անշուշտ անոր բաղադրութեան
եղանակը ցոյց տալ, որ շատ պարզ է .

Պէրկամթի իւղ	10	կրամ
Նարնջի իւղ	10	»
Լեմոնի ջուր	10	»
Նարնջենւոյ ծաղկի իւղ	2	»
Խնկունւոյ (թօմարէն) իւղ	2	»
Ալքօօլ 90° (աստիճան)	966	»
Այս ամենը խառնեցէք եւ քամեցէք . որ-		

ով թէ ծախուածէն աժան եւ թէ անխար-
դաթ քոլօնիական ջուր պատրաստած կըլ-
լաք :

(62)

ՀՆԴԻՍՏԱՆԻ ՄԵԾՅՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՀՈՄԱՐ

Փորձուած է որ հնդկահաւի ձագը ծնած
միջոցին եթէ ջրի մէջ թաթխէք այդ անաս-
նիկը, թէ առողջ կը լինի և թէ շուտով կը մեծ-
նայ : Նաև առջի օրերը պէտք է գինիի կամ
խնձորօղիի մէջ թաթխուած հացով սնուցա-
նել զանոնք, այս կերպով աղւոր ու խոշոր
հնդկահաւեր կ'ունենանք :

(63)

ՉԻՆԱԿԱՆ ՄԵԼԱՆԸ ԱՆՁԻՆՁ ՊԱՀԵԼՈՒ ՄԻՋՈՅԸ

Յայտնի է որ Չինական ընտիր մելանին ամե-
նէն աղէկներն ալ շատ անգամ անջնջելի չեն
մնար և իրենց նախկին դոյնը կը կորսնցնեն :
Այս անպատեհութեան առաջին կարելի է

առնուլ քիչ մը լեղ (չապ) խառնելով այն
ջրին մէջ որով կը հալեցնէք չինական մելա-
նը, կամ 100 ին երկու բօթասի աղ խառնե-
ցէք, այս կերպով գոյացած չինական մելանն
բոլորովին անջնջելի կը լինի եւ բնաւ դոյնը
չի փոխուիր : Միայն, այս պարագային մէջ
պէտք է զգուշանալ վրձինը կամ դրեւը չը-
թանց դպցնելէ :

(64)

ՆՈՐ ԾԱՂԿԵԼՈՒ ՎՐԱՅ ԵՂՈՂ ԾԱՌԵՐԸ ՅՐՏԻՆ ԴԷՄ ՊԱՇՏՊԱՆԵԼ

Նոր ծաղկելու վրայ եղող ծառերն չի սա-
ռեցնելու համար զանազան միջոցներ կան :
Պարտիզպաններ կան, որ արեւու ծաղումէն
առաջ կը ջրեն զանոնք եւ այսպէսով կը
պաշտպանեն նորահաս պտուղներն գիշեր-
ուան ցօղին ու սառին դէմ :

Ֆրանսայի գաւառներէ միոյն մէջ ուրիշ
փորձ մ'ալ եղած է : Ծառերուն ճիւղերուն
վրայէն չուան մը անցնելով, չուանին ծայրե-
րը ապակիէ ծածկիչի (քլօշ) մը մէջ կը դնեն

զոր ջրով կը լնուն : Ասանկով ոչ ծառը եւ
ոչ ալ ծածկիչին ջուրը չեն սառի : Սոյն
վերջին փորձն ընող պարտիզպանը յաջողե-
ցաւ նոյնպէս սառէն ու ձողէն անվնաս պա-
հել շատ մը ծառեր՝ որք բաց դաշտի վրայ
եւ հովերու գէմ կը գտնուէին : Ահաւասիկ
իր պարզ միջոցը : Ծառոց արմատին շուրջը
խոնաւ աղբ դրաւ : Աղբին երեսը կը սառի,
իսկ ծառերն բնա՛ւ :

(65)

ՎԱՐԴԵՆԵԱՅ ԳԵՂԵՑԿՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼ

Եթէ ծխանի միւսըը (քուրում) գոց պար-
կի մը մէջ դրած ջրով լեցուն աւազանի մը
մէջ թողուք եւ այն ջրով վարդենիները ոռո-
գէք, վարդատունկերը կը զարգանան եւ վա-
րդերը փայլուն գոյն սը կը ստանան :

(66)

ՄՈՐԹԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԴԱՐՄԱՆ

Հաւկթի գեղնուց չորս մաս

կլիսէրին . . . հինգ մաս .

Այս խառնուրդը, որ կրնայ երկար ժամա-
նակ ալ պահպանուիլ, պէտք է քսել լրճու-
ած մորթին վրայ . այրածի ու մանաւանդ
ստեանց ճաթռտած պտուղներու համար եւս
շատ օգտակար է .

(67)

ԹՈՒԽ ԳՈՅՆ ԵՒ ԵՐԿԱՐ ԱՐՏԵՒԱՆՈՒՆՔ ՈՒՆԵՆԱԼ

Թուխ գոյն եւ երկար արտեւանունք ամեն
ժամանակ մեծ տեղ մը գրաւած են կնոջ մը
գեղեցկութեան մէջ : Այս սիրուն մրադոյնը
ունենալու համար ո՛չ սնդոյրի պէտք կայ եւ
ո՛չ ուրիշ ուէ խառնակ նիւթերու, որք մոր-
թը կ'ապականեն :

Ընկուղի տերեւները աղէկ մը եփելով՝ այդ
ջրով ամեն օր արտեւանունքնիդ լուացէք .
ասով ոչ միայն աչքերնուդ տեսութիւնը կը
զօրանայ . այլ յօնքերնիդ կը թանձրանան,
եւ քիչ ժամանակի մէջ արտեւանունքնիդ
գեղեցիկ գոյն մը կ'զգենուն :

(68)

ՍՈՒՆԿԵՐԸ ԵՐԿԱՐ ԺԱՄԱՆԱԿ ՊԱՀԵԼՈՒ
ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ

Նախ առէ՛ք ընդարձակ ապակեայ շիշ (պու-
գալ) մը և մէջը լեցուցէ՛ք մաքուր ջուր, որոյ
 $\frac{1}{2}$ ը պէտք է լինի ասիտ սիւլֆուրի՛ք : Յետո՛յ
մաքրուած սուսկերը դի՛ր շիշին մէջ և բերա-
նը լաւ մը գոցէ, այնպէս որ հովի հոսանք
մտնելու ճամբայ մը չ'գտնուի : Այս եղանա-
կաւ սուսկերը 3-4 տարի կրնան մնալ անվը-
տանդ :

(69)

ԽԱՐԳԱԽԵԱՒ ԿԱՄ ՎՆԱՍԱԿԱՐ ԹԷՅԸ
ՃԱՆՉՆԱՒ

Որչափ մեծ քանակութեամբ թէյ սպառի,
այնքան աւելի խարդախեալ թէյերն ալ կը
շատնան : Եւ շատ դիւրին է թէյը խարդա-
խել : մանաւանդ ճարտար ձեռքերու հա-
մար, որք (պլէօ տը բրիւս) և (սիւլֆաթ տը շօ)
կոչուած նիւթերը կը խառնեն, եւ այս բա-
ղադրութեամբ թէյն իւր բնական գոյնը կառ-

նու : սակայն այս բաղադրութիւնը ԽԻՍՏ
ՎՆԱՍԱԿԱՐ է : Ուստի, եթէ վստահութեան
արժանի խանութէ մը չէք գներ ձեր թէյը,
լուացէ՛ք զայն պաղ ջրոյ մէջ և բարակ լա-
թով մը քամեցէ՛ք : Եթէ խարդախեալ է՝ բա-
րակ փոշի մը կը գոյանայ :

(70)

ԱՂԱՆԵՏԱՆՅ ՈՋԻՆԵՐԸ ԵՒ ՃՃԻՆԵՐԸ
ՈՉՆՉԱՑՆԵԼ

Աղաւնետանց ոջիւները և այլ ճճիւները ըս-
պաննելու համար առէ՛ք մաղուած միսիւր և
աղաւնետան գետինը տարածեցէ՛ք : Աղաւնի-
ւերն այնչափ գոհ կըլլան, որ իրենց ոտքե-
րովը կը քերեն գետինը, միսրոյ փոշիով կը
ծածկուին եւ թռչելով՝ աղաւնետան ամեն
կողմը կը ցրուեն փոշին : Արդիւնքն անմի-
ջական կըլլայ : Փոշիացեալ դաճն (ալչը) ալ
կրնայ միսրոյ տեղ գործածուիլ :

(71)

ՀԻՆ ՁԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ ՈՒ ԱՂՏՈՑ ԳՐԻՔԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՄԻԱԿ ՄԻՋՈՑ ՄԸ

Ա՛ռ դ աւաթ մը ժաւելի ջուր, փոքր վըր-
ձինի մը միջոցաւ սրսկէ՝ այդ ջուրը բծերուն
վրայ. յետոյ կակուղ ֆանէլայով մը չորցո՛ւր,
մինչեւ որ թղթին խոնաւութիւնը անցնի:
Այս եղանակաւ քանի մը ժամ ետքը այդ
աղտոտ ձմաւագիրները իրենց առաջին վիճա-
կը կը վերստանան:

(72)

ՍԵՆԵԱԿԻ ԳՈՐԳԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ

Ա՛ռ եզան լեղի մը (էօտ) եւ դիր 10 լիտր
ջուրի մէջ. մէկ քառորդ ժամու չափ լաւ մը
խառնելէդ վերջը, խողանակով մը խառնուր-
դը սրսկէ՝ գորգին վրայ, այնպէս որ փրփուր
մը երևան ելնէ: Երկրորդ անգամ մա-
քուր ջրով եթէ խողանակես՝ թէ փրփուրը
ըր կը վերջանայ եւ թէ աղտեղութիւնք բո-
լորովին կ'անհետանան: Գորգին գոյնը աւե-
լի փայլեցնելու համար կրնաս նաեւ վերոյիշ-

եալ խառնուրդին մէջ դնել սօտա, պաղլեղ
և ափ մը հող:

(73)

ՆԱՐՆՁԻ ԿԵՂԵԻԸ ՎԱՌԵԼԻՔ (ՉԸՐԱ)

Ձեռքերնիդ անցած բոլոր նարնջի կեղեւ-
ները պահեցէք, մատի լայնութեամբ կտր-
տելով՝ չորցուցէք, ասոնցմով կրնաք դիւ-
րաւ կրակարանը վառել. զի նարնջի կեղեւ-
ները կապոյտ եւ սաստիկ բոց մը կ'արտա-
դրեն, որով իսկոյն կը բռնկին կրակարանին
փայտերը կամ ածուխները:

(74)

ՊԱՏԻ ԹՂԹԵՐՈՒ ՎՐԱՅ ԳՈՅԱՅԱԾ ԲԻԾԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Առէ՛ք թափշաց կաւ (ֆուլօն), և ծխափո-
ղի հող և պաղ ջրոյ մէջ շաղուելով՝ դոյացած
բաղադրութիւնը բիծերուն վրայ ծեփեցէք,
առանց սակայն չփելու, և ամբսնջ դիչեր մը
թողուցէք այսպէս:

Հետեւեալ առաւօտ բիծերն անհետա-
ցած պիտի գտնէք . իսկ եթէ շատ հին են
եւ բոլորովին չեն անհետացած՝ այս փորձը
անգամ մ'ալ կրկնեցէք , արդիւնքը անմիջա-
կան կրլլայ :

(75)

ԱՊԱԿԵԱՅ ՇԻՇԵՐ ԵՒ ԱՄԱՆՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼ

Եթէ ապակեայ շիշեր եւ ամանները , որոց
մէջ ձէթ լեցուցած էք , աղտոտած են եւ
կուզէք մաքրել , առէք մէծ քանակութեամբ
ապակեխոտ (եաբըչկան) որ սովորաբար հին
պատերու վրայ կը բուսնի եւ դրէք աղտոտ
ամանին կամ շիշին մէջ : Յետոյ ջուր լեցնե-
լով՝ ուժով շարժեցէք եւ մաքրեցէք մինչեւ
որ ձէթին հետքն անգամ չ'մնայ : Ապակե-
խոտը բարակ կը պարունակէ , զոր պատերէն
կառնու . եւ բորակն , ինչպէս յայտնի է ,
մաքրող նիւթ մ'է :

(76)

ՀՍԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ ՕԶԻՔԸ ՄԱՔՐԵԼ

Փոխանակ գօշօլի (խալիրթօյ) աւելի լաւ
կրնէք եթէ հագստաներու օձիքն կամ այլ
մէկ մասին աղտը մաքրելու համար չոր լա-
թի կտորով մը ամոնեաք քսէք :

(77)

ԺԱՆԳՈՏ ԱՄԱՆՆԵՐԷ ԹՈՒՆԱՒՈՐՈՒԱԾԻ
ԴԱՐՄԱՆ

Այն անձը որ ժանդոտ ամաններէ թունա-
ւորուած է , պարապ չկենալով՝ հետեւեալ
ղգուշութիւնը կրնայ ընել մինչեւ որ բժիշկը
հասնի : Հաւկթի ճերմակուց եւ կաթ խառ-
նելով մեծ քանակութեամբ խմելու է . եթէ
հաւկթի չ'գտնուի ալիւր եւ կրնայ գործած-
ուիլ , կամ չաքարոտ գաղջ ջուր :

(78)

ԴԷՄՔԻ ԿԱՅԾՈՈՒԻԿԻ (ՍԻՎԻԼ ՃԻԿՆԵՐ)
ԴԱՐՄԱՆԵԼ

30 կրամ ծծմբի (քիւքիւրտ) ծաղիկը լուա-

լէ ետքը՝ վրան կէս լիդրա եռացած ջուր
լեցնելու եւ երկու օր թողելու է։ այնու
հետեւ նոյն ջրով օրը մէկ երկու անգամ
առաւօտ եւ երեկոյ երեսին վերքերը լուա-
լու է։ փոքր քանակութեամբ ծծմբի ծաղիկ
ալ «ւտելով» դարմանը կը փութացուի։

(79)

ԱՒՐՈՒԱԾ ՃԵՐՄԱԿ ԳԻՆԻՆ ԴԱՐՄԱՆԵԼ

Հաստատուած է որ ապրիլի սկիզբները
երբ այգիները կը բողբոջին՝ ճերմակ գինինե-
րը կաւրուին, այսինքն կը թանձրանան իւղի
պէս եւ համեմուն կը կորսնցնեն, ուստի
Քաղիացի գինեգործք հետեւեալ կերպով զա-
նոնք կը դարմանեն։

Մէկ լիտրա գետի (անուշ ջուրի) աւաղը
արեւուն մէջ լաւ մը չորցունելէ ետքը՝ զայն
քիչ քիչ տակառին ծակէն ներս լեցունելու
եւ փոքրիկ գաւաղաններով գինին խառնե-
լէ յետոյ, թողելու է որ հանդարտի։ Պէտք
է գիտնալ որ աւաղը քիմիական ազդեցու-
թեամբ գինիին թանձր մասունքը տակա-
ռին խորը կ'իջեցնէ իրեն հետ, որով և գինին

թէ իւր նախկին պայծառութիւնը եւ թէ մի-
անգամայն իւր համը կը վերստանայ։

(80)

ՓԱՅՏԸ ԵՔԵՆՈՍԻ (ԱՊՐԱՆՈՋ) ՆՄԱՆԵՅՆԵԼ

Հինգ քիլօկրամ ջրոյ մէջ 250 կրամ (պա-
գամ աղածը) կէս ժամու չափ եռացնելէ վեր-
ջը աւելցուր վրան 15 կրամ սուլֆատ տը
ֆէռ, այս բաղադրութիւնը տաք տաք փայ-
տին վրայ զա'րկ, զարնելէն ետքը երկու ան-
գամ եւս կրկնէ։ Թէ որ այդ փայտին զուտ
սե գոյն և փայլունութիւն մը տալ կուզես՝
պէտք է գործածելիք ջրդեղի (վէրնիճ) մէջ
քիչ մը սե ներկ խառնես։

(81)

ԹԻԹԵՂԵԱՅ (ԹԷՆԷԲԷ) ԻՐԵՐԸ ՓԱՅԼՈՐՆ ԵՒ ԱՆԱՐԱՏ ՊԱՀԵԼ

Այս տեսակ անօթները կրային ջրոյ մէջ
թաթխելով կամ այդ ջրով պարզապէս լուա-
լով երկար ժամանակ կը դիմանան առանց
ժանգոտելու։ Մետաղեայ կամ պողպատե

գործիքներն ալ այս գործողութեամբ անարատ կը մնան երկար ատեն :

—

(82)

ԱՌԱՆՅ ԼԻՄՈՆԻ ԼԻՄՈՆՋՈՒՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

70 տրամ (ասիթ թարթարիք) եւ 20 տրամ լիմոնի զտուած հիւթը խնամով իրար խառնեցէք եւ պահեցէք լաւ գոցուած շիշի մը մէջ : Պէտք եղած ժամանակ այս խառնուրդէն փոքր դգալ մը շաքարախառն ջրոյ մէջ խառնելով կրնաք պատրաստել ութը տաս գաւաթ լիմոնջուր : Այս բաղադրութիւնը լիմոնի տեղ կրնայ ծառայել նաեւ ուրիշ ամեն պարագայի մէջ . բայց եթէ կուզէք աղէկ տեսակն ունենալ, ամիս մը պահելէ ետքը գործածեցէք :

—

(83)

ԽՂՈՒՆՋՆ ՊԱՐՏԵՋՆԵՐԷՆ ՄԱՔՐԵԼ

Յայտնի է որ պարտիզպանք սոյն դանդաղաշարժ կենդանւոյն աղէկ աչքով չեն նայիր, ուստի վերսայլի պարտիզպանական ազգային

դպրոցի տնօրէն Պ. Հարտիի առաջարկած հետեւեալ միջոցը անոնց կը ներկայացնենք : « 20 հարիւրորդամէթը քառակուսի տախտակի մը վրայ տարածեցէք հին կամ թըթուած կարագ եւ կամ ճարպ . — տախտակին տեղ կրնաք կաղամբի տերեւներ ալ դործածել . — իրիկուան դէմ այսպէս պատրաստուած կաղամբի տերեւներ կամ տախտակները պարտէզին մէջ իրարմէ 8-10 մէթը հեռաւորութեամբ կը տեղաւորէք . ապահով եղիք թէ առաւօտուն զանոնք խղունջով ծածկուած պիտի գտնէք, որոց մեծ մասը այնքան փոքր է՝ որ անկարելի պիտի ըլլար ձեռքով ժողուել . զանոնք սպաննելու համար դիւրագոյն միջոցն է բէթրօլի (կազ) մէջ ձգելը :

—

(84)

ԹԻԹԵՂԻ ՎՐԱՅ ԿՐԵԼՈՒ ՄԵԼԱՆ

Տարրաբանք հետեւեալ մեջանը կը գործածեն թիթեղի վրայ դրելու համար .

10 մաս բորական թթու (ասիտ պօռիք)

10 մաս ջուր և 1 մաս պղինձ . Պղինձը բո-

բական թթուի մէջ լուծելէդ ետքը վերոյիշեալ 10 մաս շուրջ վրան աւելցուր . իսկ գրելու համար սովորական գրիչ մը բաւական է : Եթէ թիթեղը իւղային նիւթերով աղտոտած է՝ կաւիճի փոշիով պէտք է մաքրել :

—
(85)

ՄԺԵՂՆԵՐԸ (ՍԻՎՐԻՍԻՆԷՔ) ԶՆԶԵԼ

Առէ՛ք (Բուտըը Էնսէքթիսիտ) եւ փոքր դգալ մը սենեկին մէջ ծխեցէք (թիւթսիւ) պատուհանները գոց . մուխն անոյշ հոտ մը կը բուրէ եւ մթեղները կ'անհետանան . իսկ եթէ սոյն փորձն անյաջող ելնէ՝ պէտք է գիտնալ որ սխալմամբ ուրիշ փոշի մը առնուած է :

—
(86)

ՍԵՆԵԱԿՆԵՐՈՒ ՕԴԸ ՄԱՔՐԵԼ

Փոշիացեալ կաւիճի վրայ հասարակ քաջախ լեցունելու է, մինչեւ որ խառնուրդն այլեւս եռալէ դադրի . քիչ մը ատեն հանդարտ թողելէ ետքը, որպէս զի աղտեղի եւ աւելորդ մասը երեսը ելլէ՝ (զոր վերցնելու

է) եւ ամենէն յատակը մնայ հաստատուն մասը . երբ ուզէք գործածել զայս, հոգէ կամ բիւրեղեայ գաւաթի մը մէջ դրէք եւ վրան քանի մը կաթիլ (ասիտ սիւլֆիւռիդ) լեցուցէք, այս դործողութեամբ անմիջապէս սպիտակ շոգի մը պիտի ելլէ, որ վայրկենի մը մէջ պիտի կարենայ մաքրել ամեն տեսակ անախորժ հոտ, միանգամայն սենեկին օդը :

—
(87)

ՄՈՒՇՏԱԿՆԵՐԸ ՅԵՅԷ ԶԵՐԾ ՊԱՀԵԼ

Քիչ կը քափուր, կամ լաւանդա, կամ ումառին (պիպէռիէ) դնել մուշտակներու մէջ, եւ կամ պղպեղ ցանել անոնց վրայ . որ ցեցէն զերծ կը մնան : Հարկ չէ ըսել թէ հոգնելու ատեն մուշտակները թօթուելու է :

—
(88)

ԳԼԽՈՒ ՅԱՒՈՒ ՆՈՐ ԴԱՐՄԱՆ ՄԸ

(Միկուէն)է, այսինքն կէս գլխու ցաւէ տանջուողներն երբ ստամոքսի չփոթուի, ըններ կ'զգան, պէտք է սուրճի դգալ մը սո-

փորական աղ կուլ տան և վրայէն գաւաթ մը ջուր խմեն։ Այս նոր եղանակը փորձուած եւ յաջողած է բազմաթիւ հիւանդաց վըրայ։

(89)

ԿԱՊՍՐ ԳՐԻԶՈՎ ԳՐՈՒԱԾՆԵՐԸ ԱՆՋԻՆՉ
ՊԱՀԵԼ

Կապարով գրուած թուղթը եփած կաթի մէջ թաթխելու է, պէտք է ուշադրութիւն ընել որ կաթը պաղած լինի, թուղթը չորնալէ ետքը անգամ մ'ալ կրկնելու է այս գործողութիւնը, ապահով ըլլալով որ գրուածքը բնաւ չի պիտի աւրուի։

(90)

ԾՈՎԷՆ ԶԸ ԲՈՆՆՈՒԵԼՈՒ ՄԻՋՈՅ

Թէեւ ծովու ճամբորդութեան ատեն դիտու պտոյտը եւ այլ անհանգստութեանց բուն դարմանը գտնել դժուար եղած է՝ բայց դիպուածն, ուշադրութիւնը եւ փորձառութիւնը միջոց մը ցոյց կուտան որ գործած-

ուած շատ մը դեղերէ լաւագոյն արդիւնք կ'արտադրէ։

Շոգենաւ նստելէ գոնէ 4 ճամ առաջ բընաւ բան մը ուտելու չէ, եւ ժամ մը առաջ մէկ երկու գաւաթ անխառն լաւ խահուէ խմելու է։ Այս ամենապարզ զգուշութեամբ կրնայ դիմացուիլ ծովուն տատանմանց, առանց գլուխը դառնալու կամ սիրտը ետ գալու։

(91)

ՀԱՋԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՐԶ ԴԵՂ ՄԸ

Գերմանական թերթ մը «Տաք լիմոնաթան հազի համար շատ օգտակար է» կըսէ եւ պատրաստութիւնը հետեւեալ կերպով կ'առաջարկէ. «նախ լիմոնը քամել գաւաթին մէջ, վրան տաք ջուր լեցնել թէյի պէս. յետոյ պէտք եղածին չափ շաքար դնել և օրն ամբողջ մերթ ընդ մերթ զայն խմել, զգուշանալով նոյն օրը պաղ բան մը ուտելէ կամ խմելէ. միայն ուշադրութիւն ընելու է որ լիմոնաթան պաղ չըլլայ»

(92)

ԿԱԿԱԶԵԼՈՒ (+էէէէ) ԴԱՐՄԱՆԸ

Կակադոլք հետեւեալ եղանակաւ կրնան դարմանել:

Երբ ցած ձայնով խօսին, չեն կակադեր ուստի պէտք է 8-10 օր կատարեալ լռութիւն պահեն, նշանացի խօսին, յետոյ նոյնչափ օր ալ ցած ձայնիւ խօսին, այնուհետեւ 10-15 օր միջոցի մէջ խօսելու են օր ըստ օրէ աստիճանաբար ձայներնին բարձրացնելով:

(93)

ՇՈԳԵԿԱՌԻՌՈՎ ԺԱՄԲՈՐԴՈՂՆԵՐՈՒ ԽՐԱՏ ՄԸ

Շոգեկառքով երկար ճամբորդութիւն ընողները քնանալու և հանգչելու համար պարտին կռնակներն շոգեշարժ մեքենային դարձուցած նստիլ զի այս դիրքին մէջ և կառաց շարժմամբը արիւնը գլխէն կը հեռանայ, որով հանգիստ եւ թեթեւ քուն մը կրնայ յառաջ գալ, հակառակ պարագային՝ գլխու խիստ ցաւ մը եւ անհանգստութիւն կը պատճառէ:

(94)

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ԴԱՐՆՁՈՒՐ ՄԸ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ

200 լիտր ջուր պարունակող տակառի մէջ 6 քիւօ քարի, նոյնչափ ալ շաքարի դերք (Mélasse) մէլաս, դնելով՝ յաւելցնելու է վրան 1 քիւօ գայլուկ (հուպլոն) եւ մէկ լիտր դարեջրոյ խմոր, թողելու է որ լաւ մը խմորի (մայալանմադ): Երբ սկսի պայծառանալ՝ կրնայ դորժածուիլ:

(95)

ԱՒՐՈՒՄԻ ԴՐԵՐԸ ՎԵՐԱՆՈՐՈԳԵԼ

Դըխտորը (մազը) գինիի ոգւով (սպիրթօ եփէ՝ եւ կակուղ վրձինով մը դրերուն վրայ քսելէ՛ք վերջը չորցուր:

(96)

ԾՈՎԱՅԻՆ ԺԺՄՈՒՆԻՔՆԵՐԸ ՄԱԲՐԵԼ

Ծովային ժժմունքները եւ կամ ծովեղերքէ հաւաքուած խեցիներն, որք շատ անգամ սննեակներու մէջ զարդի տեղ կը դրուին և

կամ ժողովածոյ կազմելու կը ծառայեն, կու-
նենան երբեմն բիծեր՝ որք կը ծածկեն առար-
կային գեղեցկութիւնը: Այդ բիծերը մաքրե-
լու համար ջրոյ մէջ ՍՕՏՍ եռացնելու է եւ
թողելու է որ յատակը իջնէ: Երեսի ջուրը
ուրիշ անօթի մը մէջ լեցնելէ եւ խեցիները
մէջը ձգելով 6-7 ժամ եփելէ ետքը՝ մի քա-
նի անգամ պաղ ջրով լուալու է դանոնք:
Բնական հիանալի գեղեցկութիւնին յերեւան
կ'ենեն:

(97)

ՓԱՊԱՐԻ (ՆԱՍՏՐ) ԴԱՐՄԱՆ

Քաջախի թթուն (ասիտ ասիթիք) այս վեր-
քին դեղը կրնայ համարուիլ. առանց կտրե-
լու չարաթ մը շարունակ բամպակի կտորով
մը առտու իրիկուն վերքը թրջէ, վերջը
ինքնին իյնալով ցաւն ալ կը դադրի, եւ ա-
պա վրան պարզ բամպակ կապէ, որպէս զի
հով չառնէ եւ նորէն չը գոյանայ: Լիմոնի կը-
տոր մը վերքին վրայ կապելով ալ ցաւը կը
դադրի:

(98)

ԱԾՈՒԻԻ ՀՈՏԷ ՅԱՌԱՋԱՅԱԾ ԳԼԻՈՒ ՅԱՒՈՒ ԴԱՐՄԱՆ

Ձմեռ ժամանակ ածուխի հոտէն գլխու
ցաւ զգացողներուն գլուխը միշտ պաղ ջուր
լեցունելու եւ ոտքերուն տակն ալ մանանե-
խի (հարտալ լաբասը) դնելու է:

(99)

ՀԱԵՐԸ ՊԱՐԱՐՏԵՅՆԵԼ: ՇԱՏ ՀԱԿԻԹ ԱԾԵԼ ՏԱԼՈՒ ՄԻՋՈՅ ՄԸ

Հաւերը լաւ պարարտեցնելու համար հաւ-
նոցի մէջ պահել պէտք է: Եթէ դարին ջրով
կամ կաթով խաշելէ ետքը տրուի՝ լաւ կը
պարարտանան:

Հաւերը շարունակ ածելու համար հաւկի-
թին ճերմակ կեղեւին կը կարօտին, և իրենց
մէջ այս կեղեւին շատ չգտնուելէն է որ եր-
բեմն ածելէ կը դադրին. ուստի՝ եթէ հաւ-
կիթին կեղեւները փոշիացնելով կամ չմարած
կիրի փոշին դարիին հետ խառնելով անոնց
տրուի՝ շատ հաւկիթ կ'աժեն:

(100)

ՍՈՒՐՃԻ ԲԻԾԵՐԸ ՀԱՆՆԵԼՈՒ ՄԻՋՈՑ

Առանց հոտի կլիսերինը լաթին վրայ եղած սուրճի բծին վրայ քսելու է, յետոյ գաղջ ջրով լուանալու է զայն եւ չրջանք (թէքս) կողմէն արդուկել (խթիւ) պէտք է։ Այս միջոցը ա՛յնչափ լաւ է որ լաթի մը ամենափափուկ գոյներուն անգամ չի վնասեր։

(101)

ՔՕԼՏ ՔՐԷՄ ՇԻՆՆԵԼ

Դէմքի աղտը մաքրելու համար Քօլտ քըրէմը հետեւեալ կերպով կը շինուի։

Հողէ անօթի մէջ չափաւոր տաքութեամբ հալեցնելու է 25 կրամ սպիտակ մեղրամոմ եւ 100 կրամ անուշ նոյշի իւղ։ Կրակէն վար առնելով, փայտի կտորով մը անընդհատ խառնելու է, եւ երբ գրեթէ պաղած է՝ աւելցուր 75 կրամ վարդի ջուր։ միշտ խառնելով։

(102)

ԻՒՂԱՆԵՐԿ ԴՌՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Սենեկի, դարանի, փուսքի եւ այլ իւղաներկ (եաղլը պոյալը) դռները եթէ աճառաջրով մաքրուին՝ երթալով աստիճանաբար իւղաներկը կը կորսուի։ ուստի այս տեսակ դռներուն իւղաներկը եւ փայլունութիւնը չկորսնցնելով մաքրելու միջոցն է՝ ամանեաքը, որ պարզ պաղ ջրոյ հետ խառնելով՝ դռները սրբելու է։

(103)

ԼՈՒԱՅՔԻ ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ ՄԸ

Մէկ քիւօ ճերմակ աճառը մանրելով՝ 2 լիտր ջրոյ մէջ եփելու է մինչեւ որ բոլորովին հալի, ապա 25 լիտր տաք ջրոյ մէջ խառնելու է ապուրի զգալ մը թիրէմէնթին բուհու (էսանս տը թէրէպէնթին) եւ երկու դգալ թանթըռնիկ (ալքալի) կամ պարզ միսիր եւ վերոյիշեալ աճառաջրոյն հետ լաւ մը խառնելու է։ լուանալիք լաթերը այս բաղադր-

բուծեան մէջ ձգելով՝ տաշտին վրայ գոցելու է, երկու ժամ դադարէ վերջը պարզ ջրէ անցնելով՝ կապոյտ ներկելու է:

Եթէ լուանալիքները քիչ են՝ այս բաղադրութեան կէսը գործադրելու է: «Այս եղանակաւ սովորաբար վատնուած ժամանակին կիսով եւ չափաւոր ծախքով ճերմակեղէնները կը մաքրուին» ըսած են Գաղիացի լուացարարք:

(104)

ՀԱԻԿԻԹԸ ՌԱՅԱՏԱՆ ԵՓԵՒՈՒ ԿԵՐՊԸ

Լաւ մը եռացող ջրոյն մէջ դիր հաւկիթը եւ 1 վայրկեանէն հաւկիթը հանէ ու փոխանակ պաղ ջուրը ձգելու՝ լաթի մը մէջ փաթտէ. յետոյ կտորէ՝ գործածէ. աւելորդ չէ ըսել թէ հաւկիթը եթէ մէկ վայրկեանէ աւելի մնայ նոյն եռացող ջրոյն մէջ, կը կարծրանայ, որուն գործածութիւնը վնասակար է ըստ առողջաբանութեան:

(105)

ՄԱՋԵՐԸ ԹԱՓԵԼՈՒՆ ԱՌԱՋԻՆ ԱՌՆԵԼ

Օճառախոտը (չէյէն) լաւ մը խաշելու է եւ նոյն ջրով առաջին անգամ լուալու է գլուխը. նոյն ջրով սանտրելու է գլուխը, առաւօտները, այս գործողութիւնը թէ թեփերը կը մաքրէ եւ թէ մեղերուն արմատը կը զօրացնէ:

(106)

ԿԱՆԱՉ ՄԵԼԱՆ ՇԻՆԵԼ

Մարտին, պարտէզներու մէջ բուսնող թուխ մանուշակագոյն ծափկտորուկի (կէլինճիք չիչէի) տերեւներէն ժողուելով՝ ամանի մը մէջ դրէք եւ վրան քիչ քիչ ջուր լեցուցէք. ասոր վրայ աւելցուցէք մի քիչ պաղլեղ (չապ) եւ 5 կրամ արարական խէժ (զամգ արապի) ու թ օր այդ վիճակին մէջ թողուցէք, ապա քամեցէք. որով պիտի ունենաք կանաչ մեղան մը:

(107)

ՀԱԳՈՒՍՑԻ ԵՒ ԹՂԹԻ ՎՐԱՅԻ ԲԻԾԵՐԸ
ՄԱՔՐԵԼ

Կաւը ջրով շաղուելու եւ արատեալ տեղին վրայ քսելով 4-5 ժամ թողէք որ չորնայ. յետոյ ձեռքով եւ վրձինով շփեցէք եւ մաքրեցէք: Կաւը կը ծծէ իւղը եւ բծին հետքը չի մնար, եւ հագուստներուն գոյնը չ'ապականեր. մետաքսեղենի վրայ ալ սոյն փորձը կը յաջողի:

(108)

ԳՈՒՆԱԻՈՐ ԿԵՐՊԱՍԵՂԷՆՆԵՐԸ ՄԱՔՐԵԼ

Այս տեսակ կերպասեղէններու վրայ անուշադրութեամբ գինի, քացախ եւ կամ ուրիշ թթու նիւթ մը թափելէն գոյացած կարմիր արատը մաքրելու համար մաս մը ամոնեաք եւ անոր 3-4 մասին չափ պարզ ջուր խառնելով արատաւորեալ տեղը քսելը շարունակելու է, մինչեւ որ բծին հետքը չը մնայ:

(109)

ՊԱՐՍԿԱՅԱՆ ԳՈՐԳԸ ՃԱՆՉՆԱԼ

Արեւելեան գորգերուն մէջ ամենէն յարգիներն են պարսկական գորգերն: Եթէ կուզէք ճանչնալ թէ գորգ մը իրօք պարսկական է, գորգին մէկ ծայրին վրայ ձգեցէք այրած ածուխի կտոր մը. որ կ'որէն չէկ բիծ մը պիտի ձեւացնէ: Եթէ գորգը Թէհրանի մէջ լինուած է՝ չեկացած տեղը խողանակելունու պէս՝ այրածին ամենափոքր հետքն անգամ կ'անհետանայ:

(110)

ԵՐԵՍԻ ԿԱՐՄԻՐ ԲԻԾԵՐԸ ԶՆՋԵԼ

Եթէ ելակը ճգմելով, երեկոյին երեսիդ վրայ կապես, առաւօտուն միայն լուանալով այդ բիծերը կ'անհետանան:

(111)

ՄԿՆԵՐԸ ԵՒ ՃՃԻՆԵՐԸ ԳՐԱԴԱՐԱՆԷՆ
ՀՅՈՒՑՆԵԼ

Եթէ կը փափաքիս որ մկները և այլ փոք-

րիկ կենդանիք չ'կրժեն, չ'պատուտեն գրքերը, գիւրին միջոց մը կայ: Ա՛ռ չուխայի կըտորներ. թաթխէ՛ դանոնք բնակնդուկի (պէնզին) քարուրի (քեաֆիրի) իւղի մէջ կամ թէ թրջած ծխախոտի մէջ, եւ գրքերուդ ետին դիր: Երբ ժամանակ անցնելով տեսնես որ այդ նիւթերու հոտը կորսնցուցեր են, նոյն փորձը նորէն կրկնէ. այս կերպով մկները եւ այլ ճճիները չեն մօտենար գրեանցդ:

(112)

ՃԵՐՄԱԿԻ ԺԱՆՆԱԿՆԵՐԸ ԿԵՐՊԸ ԼՈՒԱԼՈՒ ԿԵՐՊԸ

Ժանեակները փաթթէ՛ գլանաձեւ փայտի մը կամ շիշի մը վրայ. որուն ստորին եւ վերին մասերն հաւասար տրամանդիծ ունենան, եթէ քանակութիւնը փոքր է, որուակ մ'ալ կրնաս գործածել: Այս գործողութենէն յետոյ, խիտ կտաւով մը ծածկէ ժանեակին վըրայ եւ ամբողջը թաթխէ՛ օճառի փրփրացեալ ջուրի մէջ, ուր պէտք է մնայ 24 ժամ:

Ապա դուրս հանէ շիշը եւ ափիդ մէջ լաւ մը քամէ, որպէս զի ժանեակներուն մէջերը մնացած օճառը դուրս ելնէ: Շիշը նորէն օ-

ճառախառն ջրոյ մէջ թաթխէ եւ սոյն գործողութիւնը կրկնէ՛ երկու օր: Յետոյ մաքուր ջրի մէջ դիր զայն 4-5 ժամ եւ քամէ, անցո՛ւր լեղակի ջրէ, եւ շիշին վրայ փաթթէ չոր ծալլուած մաքուր անձեռոց մը՝ որպէս զի խոնաւութիւնն առնու: Ապա քակէ եւ ժանեակները պարզէ բրդէ ծածկոցի մը վըրայ, եւ արդուկէ անցուր:

(113)

ԱՐՄԱԻԸ ՎՆԱՍԱԿԱՐ

Արմաւը անուշահամ եւ աժան պսուղ մը լինելով՝ (եւ մարտ ամսոյ մէջ առատ) չատեր չափազանց կուտեն անկէ, բայց պէտք է դիտնալ որ չափազանց գործածութիւնը վնասակար կը լինի, զի արմաւը գլխու ցաւ, մեղմաղձութիւն եւ աչքի տկարութիւն կը պատճառէ:

(114)

ՍՈՒՐՃԸ ԾԱՆՐԱԶՈՓ

Ո՞վ կրնայ կարծել թէ՛ կարելի է սուրճը

ծանրաչափի տեղ գործածել. եւ սակայն փորձառու գիտական մը հետեւեալ եղանակը ցոյց կուտայ:

Երբ Եւրոպական սուրճին մէջ շաքար խառնած ժամանակնիդ, առանց դաւաթը շարժելու թողուք որ շաքարը հալի, շաքարին մէջէն օդի պղպշակներ (կլօպիւլ) սուրճին երեսը կեննեն: Այդ, եթէ այդ պղպշակները փրփուր մը կազմեն գաւաթին մէջ տեղը, նշան է թէ օդը գեղեցիկ պիտի մնայ, եթէ ընդհակառակն փրփուրը օդակ մը կազմէ գաւաթին եզերքը, նշան է թէ առատ անձրեւ պիտի տեղայ: Իսկ եթէ փրփուրն անշարժ մնայ մէկ կողմ, ո՛չ մէջ տեղը եւ ոչ եզերքը, օդին փոփոխականութեան նշան է:

(145)

ԱՆԿՈՂՆՈՅ ԴԻՐՔԸ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ
ՏԵՍԱԿԵՏՈՎ

Անկողինը այնպէս պէտք է դնել՝ որ դըլուիքը դէպ 'ի հիւսիսային կողմը լինի եւ ոտքերն դէպ 'ի հարաւ: Այս կերպով ելեքտրական հոսանքն ողնայարի ոսկեր ուղղութիւնը

կ'առնու, եւ գիշերը ջգային անհանգստութիւն չը զգացուի որ այդ հոսանքին պատճառաւ:

(146)

ՓԵԹԱԿ ՈՒՆԵՑՈՂՆԵՐՈՒՆ ԽԲՍ ՄԸ

Ապրիլ ամսոյ մէջ շատ անգամ՝ վնասաբեր զուրտ մը կ'ընէ. ուստի մեղուները դուրս հանելու չէ՝ երբ չոր հով մը փչէ, զի այդ հովը մահաբեր է եւ մեղուներն անկենդան գետին կը փռուին: Անոնց սնունդը պատրաստելու եւ տալու է, որպէս զի դուրս չելլեն: Պատրաստութիւնը շատ պարզ է, մէկ հօխաշաքար հալեցնելով հետը խառնեցէք երկու ունկի ալիւր, ապա այս խառնուրդը խմորելով բեթակին մէջի պարապ ծակտիկներուն մէջ դրէք: Մեղուները գոհ կը ընեն եւ դուրս չեն ելլեր:

(147)

ՄԷՏԷՖԻ ՎՐԱՅ ՓՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Մեղրամսի խաւով մը ծածկել գաղտակուրի

խեցին(սեփեփ)եւ քանդակադործի սրածայր դր-
չով վրան պատկերը գծել մեղրամոմին այն մա-
սերը հանելով Յետոյ, ինչպէս որ կրնեն ժան-
դաջրով փորագրութիւն (կրավիւռ ա լօֆօրթ)
վրան լեցնել թթուուկ (ասիտ) որ մեղրամոմ
չ'գտնուած տեղերը կը կրծէ. բայց պէտք
եղածին չափ ձգել թթուուկը որպէս զի գծե-
րը չափազանց խորութիւն չունենան: Ի վեր-
ջոյ լուանալու եւ մեղրամոմը հանելու է:

(118)

ԱՊՍԿԷ, ՄԵՏԱՂ ԵՒ ՓԱՅՏ ՓԱՅԼԵՑՆԵԼՈՒ ՌԵՏԻՆ

Հետեւեալ բաղադրութեամբ կրնաս պա-
տրաստել այնալիտի ռետին (կօմ) մը, որ կը
գործածուի ապակիներ, մետաղներ և փայտ
փայլեցնելու:

10 մաս կօմ արապիք:

40 մաս ջուր:

1 մաս կլիսէրին:

1 մաս բիւրեղացեալ սօստա:

Այս բաղադրութիւնը կրնայ երկար ժա-
մանակ անվթար պահուիլ:

(119)

ԲՈՐԲՈՐԵԱԼ ԱՐՏԵՒԱՆՈՒՆՔԸ ԴԱՐՄԱՆԵԼ

Առէ՛ք օխլամուրի թարմ ճիւղ մը. վրայի
կեղեւը հանելէ ետքը, կեղեւին անմիջապէս
տակը գտնուած ճերմակ մասը մանր մանր
ջարդեցէ՛ք՝ մինչեւ որ մէջ տեղը գտնուած
փայտը երևան ելլայ, այդ ջարդած փայտին
մէկ ափին վրայ մէկ լիտրա պարզ ջուր լեցնե-
լով ուժով մը զարկէք մինչեւ որ ջուրը ճեր-
մնայ. եւ հալած (զամիս)ի պէս թանձրանայ.
այն ատեն լաթէ մը անցնելէ ետքը կարմը-
ցած արտեւանունքներուն վրայ դրէք:

ՄԵՂՈՒԻ ԽԱՅԹՈՒԱԾԻ ԴԱՐՄԱՆ

Մեղուի խայթուածը դարմանելու համար պէտք է անմիջապէս քիչ մը հող պարզ ջրով ցեխի վերածել եւ խայթուածին վրայ դնել :

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ 14րդ ՀՐԱՀԱՆԴԻ

Երկրորդ կերպ մ'ալ :

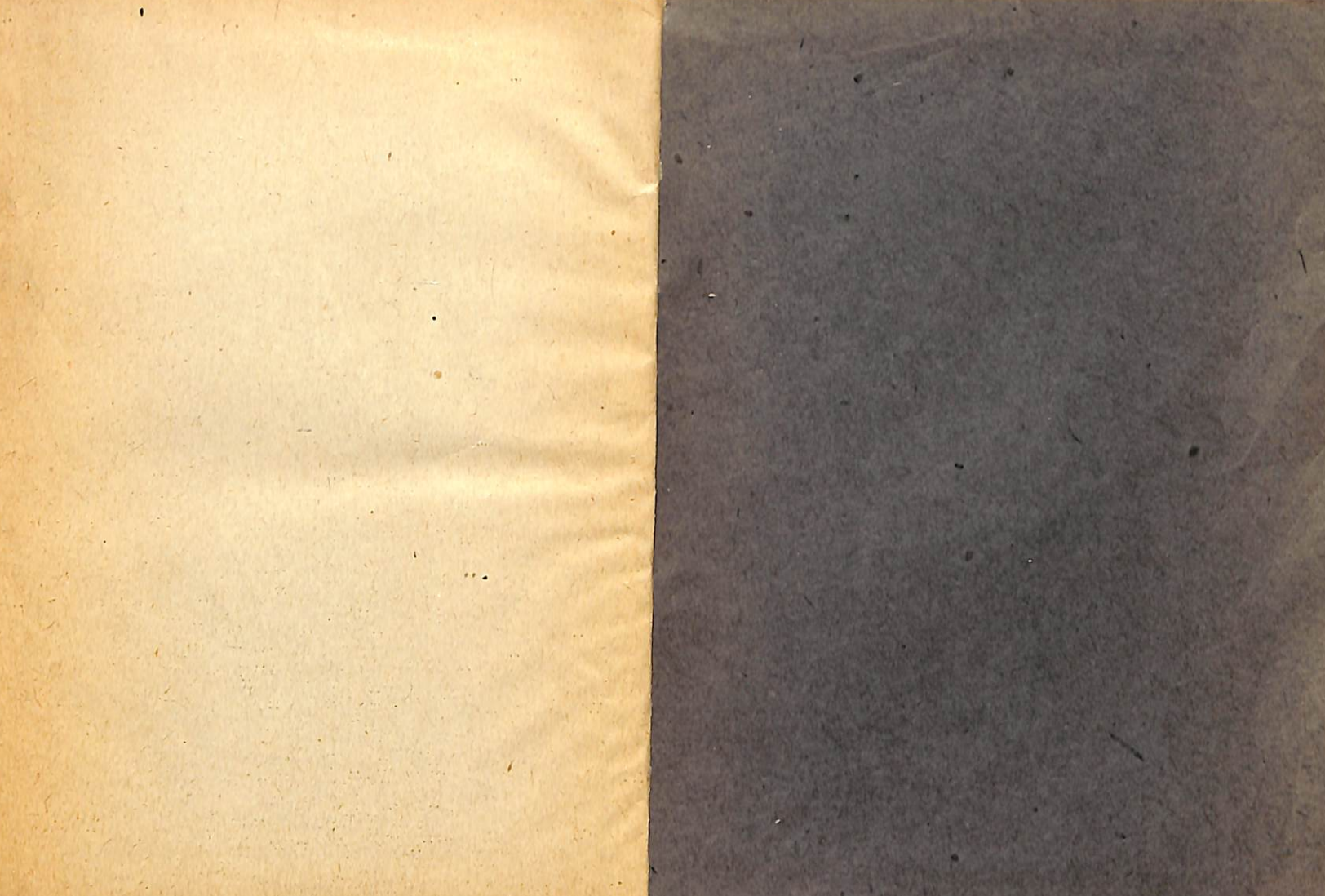
Ճերմակեղէնին փափուկ տեղը քիչ մը աղ ցանէ եւ վրան քիչ մը լեմոն քամելով՝ 24 ժամ նոյն վիճակին մէջ ձգէ, հետեւեալ օրը աճառ աջրով լուա' :

ՎՐԻՊԱԿ. — 87րդ հրահանգի 5րդ տողին «հողնեւ» բառը «հագնեւ» կարդալ :

1p.

1

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074235

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074232

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074236

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074233

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074237

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074234

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0074238

